

[Udenrigsministeren.]

hvert fald så kun tages som støtte for den henvendelse, vi fra dansk side vil foretage om at få lempet reglerne.

Hermed sluttede spørgsmålet, og spørgetiden var dermed til ende.

Den næste sag på dagsordenen var:

Valg af 17 medlemmer til et udvalg angående beretning til folketinget om Nordisk Råds 11. session.

Valgt blev: *K. B. Andersen, Albertsen, Kaj Andresen, Holger Eriksen, Lis Groes, Boye Hansen, Lysholt Hansen, Lund Jensen, Axel Sørensen, Erik Eriksen, N. Chr. Christensen, Harald Nielsen, Johan Poulsen, Marie Antoinette von Lowzow, Knud Thomsen, Poul Thomsen og Chr. Madsen.*

Den sidste sag på dagsordenen var:

Fortsættelse af forhandling om statsministerens redegørelse ved folketingsårets åbning.

(Foregående forhandling findes i tidenden sp. 117).

Forhandlingen genoptoges.

Aksel Larsen: Jeg ønsker ikke at være slem ved den redegørelse, den højtærede statsminister gav folketinget på åbningsdagen den 1. oktober, men jeg må konstatere, at dens reelle indhold stod i omvendt forhold til dens ordrigdom og længde. Det er simpelt hen udelukket, at denne redegørelse skulle kunne være en plan for det arbejde, som regeringen vil have skal udfolde sig, hvad angår regerieret og lovgivningsvirksomheden gennem et helt år.

Der blev i åbningstalen kun bebudet få lovforslag, jeg tror 19 i alt, og de var jo ikke alle sammen lige betydningsfulde. I øvrigt hørte vi en del mere om, på hvilke felter regeringen gjorde sig overvejelser, agtede at lægge planer, gjorde sig tanker, ville foranstalte undersøgelser eller ned sætte udvalg; men når selv et tidligere så stort konkret agitationsnummer som kildeskattens indførelse var forsinket ned i

bebudede undersøgelers tågehav, blev det hele jo ikke synderlig mere håndgribeligt.

Der er naturligvis en forklaring på, at åbningstalen måtte blive sådan. Hvilken forklaring der så er den rigtige, skal jeg ikke kunne afgøre. Årsagen kan være, at regeringssamarbejdet ikke går så helt godt, og man må kun gennemføre, hvad begge partier er enige om; årsagen kan også være, at der inden for hvert af de to regeringspartier er en vis uenighed — eller for at anvende den af den højtærede statsminister og den socialdemokratiske ærede ordfører yndede terminologi — en vis splittelse. Det kan også være, fordi regeringen virkelig ikke har nogen store planer, eller måske fordi den synes, at situationen er så god, at et minimum af regereri og lovgivningsvirksomhed er tilstrækkeligt. Det kan endelig også være, fordi man ikke er sikker på at skulle fungere som regering ret længe endnu. Det kan være, regeringen har konkrete, men udtalte planer om snart at udskrive det valg, vi egentlig burde have haft i stedet for omsforliget i 1962, og selv om valget så kommer senere, end det burde være kommet, i hvert fald efter min politiske opfattelse, er det kun godt, men jeg ved altså ikke, hvad der er grunden til, at åbningstalen ganske vist i formen var god, men havde så lidt indhold.

Hvad der end er årsagen til, at den højtærede statsministers redegørelse fik den form og det indhold, den nu engang fik, så må det dog med anerkendelse siges, at den udenrigspolitiske del var ganske positiv og på væsentlige områder endda tilfredsstillende, ikke mindst sammenholdt med andre tidligere regeringserklæringer om Danmarks udenrigspolitik. Jeg tænker her i særdeleshed på den, som det synes mig, fuldtonende bekendelse til De Forenede Nationer og De Forenede Nationers politik som et hovedgrundlag for dansk udenrigspolitik. Tidligere hed det sig altid, når vi fik den slags redegørelser eller erklæringer fra regeringen, at Danmarks udenrigspolitik byggede på FN, på NATO og så i sidste instans på det nordiske samarbejde. I fjor var der en vis tendens til, at man først skulle sige tre gange NATO, derpå én gang De Forenede Nationer, og så skulle man til slut nævne Norden. Nu har vi statsministerens redegørelse, hvor der er et stort afsnit om forskellige elementer

[Aksel Larsen.]

i den internationale politik, et stort afsnit om De Forenede Nationer, og så nævnes NATO lige akkurat i en bisætning på to eller tre linjer. Det er åbenbart noget, der absolut skal med, men jeg erkender, at når man ikke ofrer mere tid eller flere ord på det, er det bragt ned til omtrent de dimensioner, hvor det fortjener at være.

Det er imidlertid udmærket, at regeringen er af den opfattelse, at det først og fremmest er De Forenede Nationer og De Forenede Nationers politik og virksomhed, vi skal bygge vor udenrigspolitik på og indrette vor udenrigspolitik efter. Det er også sådan, at De Forenede Nationers rolle, indflydelse og muligheder er i vækst, og at vi af al magt bør bidrage til denne vækst. Jeg tror ikke, man kan overvurdere FN's muligheder og rolle som en fredsbevarende faktor. Ja, jeg kan ikke lade være med at sige, som jeg har hørt det sige i FN, at hvis FN ikke eksisterede, måtte man af hensyn til fredens bevarelse opfinde FN. Det er nu altså engang sådan, at der foregår så umådelig meget i dagslys, at det er langt vanskeligere at foretage fredsbrud, end det ellers ville være, og som sagt jo mere vi bidrager til at styrke FN, jo mere bidrager vi til at sikre verdensfreden og naturligvis også til at sikre vor egen eksistens.

Nu vel, det største bidrag i den forløbne tid til at bevare freden og til at fremme afspændingen er naturligvis ikke blevet foretaget direkte gennem De Forenede Nationer, men alligevel har De Forenede Nationer spillet en ikke ringe rolle. Jeg tænker her på aftalen om stop for prøvesprængninger med kernevåben. Den aftale befrier naturligvis ikke menneskene for frygten for en kernevåbenkrig, men den standser i hvert fald den forgiftning af atmosfæren med radioaktive spaltningsprodukter, som var og er en umiddelbar trussel mod nulevende og kommende slægter. Denne aftale viser, at Sovjetregeringen mener det alvorligt med sin tale om fredelig sameksistens, og at Kennedyadministrationen i USA er sig sit kolossale ansvar bevidst og i færd med at løsgøre sig fra den kolde krigs politik. Vi finder det aldeles rigtigt, at regeringen uden tøven har tilsluttet sig aftalen om atomstop, som nu er underskrevet af næsten alle staters regeringer. Men så meget mere be-

klageligt og fordømmeligt er det, at regeringerne i Frankrig og Kina ikke alene nægter at tilslutte sig aftalen, men oven i købet proklamerer, at de, hvis de magter det, vil skaffe sig kernevåben og prøvekøre dem med sprængninger i atmosfæren.

For en realistisk bedømmelse kan der ikke være tvivl om, at de to store atommagter også får umiddelbar gevandt af Moskvaaftalen. Atomoprustning er uhyre kostbar, og aftalen har jo store udsigter til at blive indledningen til standsning af kapløbet om produktion af flest mulige og størst mulige atom- og brintbomber. Hvis man yderligere når til aftale om fælles udforskning af det ydre rum, vil faren for en krig, når rummet tages i brug, være formindsket eller likvidet, samtidig med at rummets udforskning bliver mere effektiv og overkommelig. Bedst var det naturligvis, om dette blev foretaget under ledelse og kontrol af De Forenede Nationer, og jeg går ud fra, at De Forenede Nationer støtter tanken herom. Moskvaaftalen om stop for prøvesprængninger kan blive — og jeg går ud fra, den bliver — indledningen til en virkelig omfattende afspænding. Jeg går ud fra, at den åbner mulighed for, at vi overhovedet får brug af kernevåben forbudt og får de eksisterende lagre af kernevåben ødelagt.

Jeg går ud fra, at afspændingen på andre områder vil gå videre, så man vil nå frem til en verdensomfattende og kontrolleret nedrustning. Jeg håber da også på, at man på ganske bestemte områder i ganske konkrete spørgsmål når til afspænding, og her tænker jeg som noget af det mest betydningsfulde og absolut nærliggende at få afsluttet en fredstraktat med Tyskland og derved få den anden verdenskrig bragt endeligt og formelt til ophør. Samtidig vil man ved afslutningen af en sådan fredstraktat nå til en endelig traktat om fastlæggelse af de nuværende grænser i Centraleuropa, og det turde have meget stor betydning med hensyn til at forhindre, at der opstår krig i dette område. At en sådan traktat eller i hvert fald en aftale om grænserne i Centraleuropa er en forudsætning for at få løst det, man kalder Berlinproblemet, har jeg nævnt så ofte, at jeg her kun lige vil strejfe det. Jeg håber, at regeringen vil gøre sit til at få de udslaggivende magter til at arbejde i denne retning.

[Aksel Larsen.]

Nu er der jo krigsfare andre steder, og jeg kan ikke se andet, end at den apartheidpolitik, der drives af regeringen i Sydafrika, ikke alene er afskyelig og en krænkelse af menneskerettighederne, men at den også desværre med absolut sikkerhed vil føre til krig, vel at mærke hvis man ikke får den bragt til ophør. Jeg finder ikke, at der er grund til at kritisere den højtærede udenrigsminister for hans initiativ og for hans anstrengelser, heller ikke selv om frugterne deraf i hvert fald i første omgang skulle blive små. Men jeg vil sige, at det ser ud, som om man er nødt til at gribe til håndfaste og følelige forholdsregler, for ellers bøjer det menneskefjendske styre i Sydafrika sig ikke. Derfor mener jeg, at De Forenede Nationer — og jeg håber, den danske regering vil arbejde i samme retning — bør skride til snarest muligt at fratage Sydafrika mandatet over Sydvestafrika. Det var noget, Sydafrika fik i sin tid af Nationernes Forbund i Genève. Senere er mandatet gået ind under De Forenede Nationer, og jeg skulle tro, det måtte ligge sådan, at De Forenede Nationer har både juridisk og i alle andre henseender magt og myndighed til at fratage Sydafrika dette mandat.

Jeg tror ganske vist også, at man er nødt til at skride til en alvorlig og effektiv økonomisk boykot. Jeg synes, at foruden at man kan gøre sig alle de anstrengelser, jeg ved den højtærede udenrigsminister har gjort sig, bør den danske regering gøre sit til ikke blot gennem FN, men også direkte at lægge tryk på Sydafrikas store handelspartnere for at få dem til at deltage i den danske boykot, og så bliver vi naturligvis nødt til selv for alvor at gå ind i den økonomiske boykot af Sydafrika. De 100 folketingsmænds underskrifter skulle jo gerne være mere værd end noget kuglepennepasta. Det skulle gerne være sådan, at når et flertal i dette folketing mener, at man bør undlade at købe sydafrikanske varer, bliver det simpelt hen umuligt at få sydafrikanske varer her til landet. I den forbindelse kan jeg ikke lade være med at erindre om en diskussion, jeg engang havde her i salen om dette spørgsmål, hvor jeg fik det i og for sig trøsterige svar, at man kunne ikke tænke sig andet, end at de ledere af storindustrien, der står for indkøbene, ville tage

hensyn til regeringens erklæringer om sin manglende sympati for styret i Sydafrika. Jeg synes, det er på tide, at regeringen går noget videre, og selv om den betinger sig tid til endnu at overveje, hvorvidt vi skal gribe til en statsligt organiseret boykot, kunne den i hvert fald sikre sig, at ingen dansk statsinstitution — og her tænker jeg ikke mindst på militæret — under nogen form eller under nogen omstændigheder køber eller anvender sydafrikanske varer.

Hvad angår den udenrigspolitiske situation, har der jo været talt en del her i debatten om Danmarks forhold til markedsdannelserne og om de fornyede forhandlinger, eller måske skal man rettere kalde dem samtaler med fællesmarkedet. Jeg er ganske klar over, at der ikke kommer noget resultat ud af disse samtaler, hvad angår dansk medlemskab i fællesmarkedet, eller reelle forhandlinger om dansk medlemskab i hvert fald i det første par år, og så skulle jeg tro, at situationen har udviklet sig sådan, at det ikke mere er aktuelt fra nogen side. På den anden side må jeg i anledning af de bemærkninger, der er faldet — jeg tror, det var fra det ærede medlem hr. Erik Eriksen — sige, at jeg synes, man skal holde op med den snak, hvormed man har ført danske bønder på vildspor i så mange år, om, at Danmark ikke kan klare sig og dansk landbrug ikke kan klare sig, medmindre vi kommer ind i fællesmarkedet. Det er jo gået ganske godt hidtil. Det viser sig da også, at selv om Danmark ikke er medlem af fællesmarkedet, at selv om forhandlingerne blev afbrudt, eksporteres der en hel del danske landbrugsprodukter til fællesmarkedet, vist endda i et sådant omfang, at det kniber for Danmark at opfylde sine leveringsforpligtelser til forskellige lande, så den nervøsitet, man giver udtryk for, skulle man hellere lade blive hjemme.

Hvad angår indenrigspolitikken, var den højtærede statsministers tale, som jeg allerede har sagt, noget — skal man kalde det beskeden. Der var socialdemokratiets ordfører, det ærede medlem hr. K. B. Andersen, ganske anderledes stor i slaget. Han forkyndte, at man havde jo i 1960 lovet, at hvis vælgerne ville stemme socialdemokratisk, skulle gode tider blive bedre, og han konstaterede, at de gode tider blev bedre; de er med andre ord bedre nu, end de var i

[Aksel Larsen.]

1960. Han erklærede, at fremskridtet fortsætter, uden at fortælle, hvad det er for et fremskridt, og han anførte som et bevis, at julipristallet viste endda nedadgående tendens. Det ærede medlem må undskylde mig, men det tager jeg ikke som noget absolut bevis. Man har lavet et nyt pristal; man har haft den bekymring, at pristallet ikke må stige, men jeg er ikke sikker på, at det betyder, at priserne ikke er steget.

Nå ja, det er selvfølgelig i denne henseende et fremskridt, at det ærede medlem ikke gav regeringen hele æren for den fremskridtsudvikling, han påstår er sket; det har han jo ved tidligere lejligheder gjort, hvor han hævdede . . . (*K. B. Andersen*: Det passer ikke!) . . . , at det var den trekantede regerings forbrugsbegrænsende foranstaltninger i 1957, der bevirkede, at vi var kommet ind i så gode tider. Det gør han altså ikke nu, og det er jo udmærket. Men det er kun så meget mere rimeligt, som vi alle ved, at det i hvert fald ikke er regeringens skyld, at den hamstringsbølge, vi var ude for i de måneder, der gik, inden omsætningskatten trådte i kraft i august 1962, naturnødvendigt måtte give en bedre handelsbalance i første halvdel af 1963. Derfor er det heller ikke regeringens skyld, at industrieksporten er vokset. Det er formodentlig heller ikke regeringens skyld, at eksportmulighederne for det danske landbrug er så store, at vi for blot at opfylde en del af vor eksportforpligtelse må købe smør i Sverige og udføre det på dansk konto til aftagerlandene, og det er formodentlig heller ikke regeringens skyld, at det er gået sådan med afsætningen af flæskeprodukter, at medens man for få måneder siden talte alvorligt om at indføre svinekort for at begrænse svineproduktionen, er man nu endt i det modsatte: at man ikke er i stand til at skaffe tilstrækkeligt. Men selv om det ikke er regeringens skyld, så er det alligevel glædeligt, og regeringen skal naturligvis ikke have nogen bebrejdelse af den grund.

På den anden side: ligefrem gode tider eller bedre tider, end vi havde før, det er jeg nu ikke sikker på at vi har fået. Vi har fået omsætningskatten. Jeg er ikke sikker på, at den giver befolkningen gode tider, og det er naturligvis dobbelt galt, at om-

sætningskatten ligger i engrosleddet og ikke i detailleddet. Nu har vi fra regeringens side fået et lovforslag om visse ændringer i loven om omsætningsafgift. Jeg kunne ønske, at der var kommet et forslag om en meget stor ændring, nemlig at afgiften skulle ligge i detailleddet, men det kan jo være, vi kan forhandle os til rette om det, når vi får det pågældende lovforslag i udvalg.

Jeg er heller ikke sikker på, at det har gjort gode tider bedre, at vi fik begrænsninger i byggeriet, såvel byggeriet af boliger som af skoler, hospitaler o. lign., eller begrænsninger i de offentlige arbejder. Jeg er heller ikke sikker på, at det har bidraget til at gøre gode tider bedre, at vi i visse henseender fik gennemført VK-partiernes skatteprogram, således at de direkte skatter blev lettet, medens de indirekte skatter blev forhøjet, og at det blev suppleret med loven om den bundne opsparing; det kan jeg slet ikke finde anledning til at takke for.

Jeg ved godt, at det har naturligvis forbedret landbrugernes forhold, at der ydes ca. 1 milliard kr. om året i direkte og indirekte statsstøtte til landbruget. Men jeg kunne have ønsket, at man var gået en anden vej, og mit partis mening om, hvilken landbrugspolitik vi burde have, kender tinget. Jeg er heller ikke sikker på, at det kan siges at gøre gode tider bedre, at man, samtidig med at man indførte omsætningsafgiften og byggeribegrænsningerne og alt det dér, forøgede militærudgifterne, men meget kan altså tyde på, at det er det ærede medlem hr. K. B. Andersen ikke så opmærksom på.

Det bidrager jo heller ikke til at gøre gode tider bedre, at det gik, som det gik, med jordlovene. Dem er der for resten talt temmelig lidt om, i hvert fald fra regeringens side, i dette efterår og her under debatten i tinget. Jeg går ud fra, at regeringen anså disse jordlove for at være absolut nødvendige i foråret, og jeg synes, at de kan ikke være mindre nødvendige i dag, men alligevel lader det til, at regeringen ikke har så forfærdelig travlt med at gøre noget ved dem. Enten skal de i udvalg, eller også forbereder man sig på at fremsætte andre jordlovsforslag, der skal være tilpasset efter den mening om en sådan lovgivning, som man formoder venstre og de konservative har.

[Aksel Larsen.]

Man har her bragt ind i debatten spørgsmålet om, hvorvidt folketingets har ret til at vedtage love, som er forkastet ved en folkeafstemning. Nu er det måske i nogen grad et teoretisk spørgsmål, men det kan blive et praktisk spørgsmål. Dels er det sådan, at det står i Danmarks Riges Grundlov, at folketingets medlemmer i deres virksomhed ene skal rette sig efter deres overbevisning og ikke efter nogen forskrift af vælgerne, og derfor kan jeg ikke se, hvorledes en folkeafstemning, som jo er en art forskrift fra vælgerne, kan binde folketingets medlemmer, så de ikke må følge deres overbevisning. Men dernæst er det vel også et spørgsmål om, hvor lang tid der går, og man kan dog vist i hvert fald ikke hævde det synspunkt, at efter det næste folketingsvalg skal det kommende folketing også være bundet til ikke at gennemføre sådan noget som det, der blev forkastet ved folkeafstemningen, bortset fra at man også har lov til at se lidt på, under hvilke omstændigheder det lykkedes at skaffe det flertal ved folkeafstemningen, som man skaffede.

Ja, jeg skal ikke komme ind på dette i detaljer — enhver ved, hvad jeg mener — men jeg vil tillade mig at sige, at kampagnen forud for folkeafstemningen aktualiserede i hvert fald et ganske bestemt spørgsmål, nemlig spørgsmålet om, hvorledes demokratiet skal praktiseres her i landet. Det er aldeles udmærket, at der er trykkefrihed, ytringsfrihed o. s. v., men når trykkefrihedens og ytringsfrihedens udnyttelse i allerhøjeste grad er et spørgsmål om, hvor mange penge man har, så bør man, hvis man vil nærme sig demokratiet, have en ordening, så at partierne og de politiske dagblade er forpligtet til offentligt at aflægge regnskab for, hvorfra de har pengene til deres virksomhed, og lade disse regnskaber offentligt kontrollere. Det må være sådan, at vælgerne skal vide, hvem der finansierer deres partier; så først ved vælgerne for alvor, hvem der er interesseret i, at partiernes politik vinder frem.

Vi har før her i tinget haft et forslag til lov om, at det skulle forbydes organisationer at yde bidrag til politiske partier. Jeg tror ikke, det løser noget som helst problem. Men hvis man fik lovbestemmelser,

som forpligtede partierne til at fortælle, hvorfra de har deres penge, ville det have en ganske god virkning. Jeg tror, det ville gøre det hele mere demokratisk. Det er muligt, at bestemmelser herom skal indføres i valgloven. Jeg regner jo med, at vi nu for fjerde gang i løbet af 4 år skal have et forslag fra den højtærede indenrigsminister om ændringer i valgloven, og så får vi håbe på, at vi også får det arbejdet igennem i udvalget, så vi kan få gennemført de nødvendige forandringer i valgloven — det er ikke lykkedes hidtil; og navnlig da vi ved, at vi skal have et valg i en formodentlig ikke alt for fjern fremtid, så haster det i grunden med disse ændringer.

I den forbindelse må jeg også sige, at jeg kunne godt lide, om vi fik valgloven bragt i overensstemmelse med grundloven; det er den ikke, så længe den har sine spærregler, eftersom der i grundloven står, at befolkningens meninger i forhold til stemmetallet skal afspejle sig i folketingets sammensætning.

I øvrigt må jeg, idet jeg erindrer om, hvad jeg sagde om jordlovene, gøre opmærksom på, at jordlovene eller i hvert fald en del af jordlovene simpelt hen er nødvendige, hvis vi vil have løst boligbyggeriets problemer. Bevares vel, man kan godt få bygget det nødvendige antal boliger, også selv om grundspekulationen trives og byggegrundene er for dyre, men det hjælper ikke så stort. Hvis vi skal klare bolig mangelen, må vi sikre, at der bliver bygget boliger, som også er billige nok, og hertil er det nødvendigt at fremskaffe de nødvendige byggegrunde; så også hvad dette angår, er en del af jordlovene nødvendige.

Boligbyggeriet er for dyrt i alt væsentligt af tre grunde. For det første fordi grundpriserne stiger alt for fantastisk; der er en grundspekulation, som man ikke er kommet til livs. For det andet fordi renten er for høj, og fordi der er kurstab, når man optager byggelån. Og for det tredje fordi omkostningerne ved byggeriet skrues kunstigt op, således at der skal betales meget mere end rimeligt.

Jeg har haft lejlighed til at gøre mig bekendt med de regler, hvorefter der gives tilbud ved licitationer, og meget af byggeriet udføres jo efter licitation. Jeg troede ikke, det var så galt fat, som det viser sig det er.

[Aksel Larsen.]

Det er så galt fat, at hvis der er en licitation, samles de tilbudgivende, før tilbuddene åbnes, og gør hinanden bekendt med tilbuddene, og så har man aftaler om, at de tilbud, der ligger under gennemsnittet af de afgivne tilbud, skal bortfalde, og de pågældende skal have pligt til at give højere tilbud end gennemsnittet. Den tilbudgivende, der ligger nærmest ved gennemsnittet, skal have arbejdet og skal altså have lov til at møde med det laveste tilbud, hvorpå han skal være forpligtet til at yde til dem, der ikke får arbejdet, en eller anden procent — jeg tror, det er 3 pct. — af, hvad han får i betaling. Der er entreprenørvirksomheder her i landet, som er flinke til at give tilbud, men som i mange år ikke har udført det ringeste arbejde, fordi de simpelt hen giver tilbud, der er for høje, eller giver dem så lave, at de er sikre på, at de er nødt til at forhøje dem, og så lever de højt på den provision, de får af de entreprenører, der får arbejdet. Jeg tror virkelig, det er nødvendigt, at der gribes ind her, for dette forhold er også med til at fordyre boligbyggeriet.

Vi har såvel fra den højtærede statsminister som fra den højtærede boligminister fået nogle løfter, som jeg desværre må karakterisere som uklare, om, at man vil gøre noget for at få gang i boligbyggeriet. Vi får at vide, at man nu har opdaget, at der kun er én vej til at overvinde bolig-mangelen, og det er at bygge. Det er fuldkommen rigtigt, men det er ikke nok at bygge; man må sikre, at der bliver bygget billigt nok, og det kan man gøre, også selv om det skal være godt nok.

Endvidere har vi fået at vide, at regeringen tumler med en plan om at lave en opsparingsordning, så unge kan spare op til en bolig. Jeg synes, det er en udmærket idé, og jeg synes ikke, den bliver dårligere af, at den er fremsat af mig, før den er fremsat af den højtærede statsminister. Men jeg vil tillade mig at mene, at der er for lidt i det, vi har hørt fra regeringen herom. Jeg er overbevist om, at man bliver nødt til at betragte boligbyggeriet som et samfunds-anliggende og bliver nødt til at interessere sig for den skitseplan til en boligfond, som mit parti fremlagde i 1962 under omsfor-handlingerne. Jeg tror ikke, der er nogen

som helst anden vej, end at vi må skaffe en tilstrækkelig kapitalstærk fond, som kan finansiere boligbyggeriet uden kurstab og til en lav rente, en fond, som først og fremmest finansierer det almennyttige boligbyggeri, og som samtidig kan medvirke til, at dette almennyttige boligbyggeri i høj grad bliver entreprenør for sig selv.

Endvidere må man naturligvis, som jeg allerede har sagt, interessere sig for at skaffe billige byggegrunde, og hvis man gør det, vil vi dels få tilstrækkeligt byggeri i gang — jeg går ud fra, at mindre end 40.000 boliger om året kan vi ikke klare os med i en år-række — dels vil disse boliger kunne udlejes eller stilles til rådighed for en leje, som er overkommelig for almindelige mennesker.

Man kan dernæst spørge, hvorfra pengene skal komme til boligfonden, for den kommer jo til at få brug for milliarder, ja, mange milliarder. Men her vil jeg erindre om den skitseplan, vi fremsatte i 1962, hvor vi også viste, hvor pengene kunne hentes. Så vil jeg tilføje, at nu kan vi vel regne med, at vi skal få denne efterlønsordning, som kun kan praktiseres derved, at man får skabt en efterlønsfond, der efterhånden vil blive meget velhavende, fordi den må have en tilstrækkelig reservekapital. Man har allerede her diskuteret, hvem der skal bestyre en sådan efterlønsfond eller tillægspensionsfond. Der har været talt om, at dens midler kunne udlånes til investering i industrien, og man har fra venstres side vendt sig meget energisk imod påståede tanker om, at fagforeningerne skulle helt eller delvis administrere en sådan fond. Nu er det måske lidt for tidligt at sælge skindet, før bjørnen er skudt; men får vi en sådan fond — og vi ved med erfaringerne fra Sverige, at den kan komme til at råde over meget store midler — vil jeg mene, at det vil være mest rimeligt at bruge dens midler til investering i boligbyggeriet på rimelige vilkår, og sådan at man alligevel får den fornødne forrentning af disse penge.

Det var vist det ærede medlem hr. Erik Eriksen, der vendte sig så stærkt imod tanken om den administration af efterlønsfonden, som jeg forstår det ærede medlem hr. Hans Rasmussen har gjort sig til talsmand for. Jeg kunne ikke under det ærede medlem hr. Erik Eriksens tale lade være

[Aksel Larsen.]

med at spekulere på, hvem der i grunden tegner firmaet venstre, for jeg fik af det ærede medlem hr. Erik Eriksen, hvis jeg har hørt godt efter, at vide, at venstre er tilhænger af, at folkepensionen sættes i vejret for dem, der ikke har andet at leve af, og det skal man gøre, før man giver folkepension til alle. Men venstre har jo et medlem i folkepensionskommissionen, det ærede medlem hr. Søren Andersen, og han har, så vidt jeg har studeret kommissionsbetænkningen, gjort sig til talsmand for det stik modsatte synspunkt, nemlig at først skal man give folkepension til alle, og så kan man bagefter se, om man kan forhøje folkepensionen til dem, der ikke har andet at leve af. Jeg vil gerne have at vide, hvad der er rigtigt.

Hvad angår eventuel anvendelse af en kommende efterlønsfond til investering i industrien, så må jeg sige, at det er jeg en smule betænkelig ved. Jeg finder det rigtigt at investere disse midler i boligbyggeri, og jeg tror, at industriinvesteringen må klares på en anden måde; men jeg tror ganske vist ikke, at det kommer til at gå godt med investeringen i dansk industri og erhvervsliv i det hele taget, hvis der ikke finder en samfundsmæssig dirigering af denne investering sted.

I øvrigt er jeg jo klar over, at det vil have meget stor betydning for erhvervslivet her i landet og for landets trivsel og velstand, om vi for alvor får gjort noget ved trafikforbindelsernes udbygning. Dette er så ganske afgjort en statsopgave, og jeg takker naturligvis, fordi den højtærede minister for offentlige arbejder nu er kommet med et lovforslag om bygning af en Limfjords-tunnel; det var det, vi animerede til i fjor. Jeg håber også, at han, inden der går for lang tid, kan nå frem til også at foreslå bygning af den Sallingsundbro, vi burde have haft for mange, mange år siden.

Samtidig vil jeg sige, at der jo er en del langt større broprojekter, der trænger sig på. Der er den faste forbindelse over Store-Bælt, og der er den faste forbindelse over Øresund. Hvis det får lov til at gå videre, som det hidtil er gået, kan vi formodentlig regne med, at man i løbet af et par år bliver færdig med de foreløbige undersøgelser vedrørende Store-Bælt. Så begynder man at

lade statsbanerne — for det bliver vel dem, der får til opgave at sørge for, at Store-Bæltsforbindelsen bliver bygget — give sig til at regne ud, hvilke arbejder der skal gøres, og så lader man statsbanerne fordele de forskellige entrepriser, få nogle til at give tilbud på jordarbejde, andre på broarbejde, atter andre på tunnelarbejde o. s. v. Så kommer man muligvis i løbet af en halv snes år i gang, og om 15 eller 20 år er forbindelsen færdig.

Jeg synes ikke, man skal gøre det på den måde, for det må da kunne gøres adskilligt hurtigere. Dette gælder ikke bare Store-Bæltsforbindelsen, men også den forbindelse, som i hvert fald er mindst lige så betydelig, nemlig den faste Øresundsforbindelse. Vi ved alle sammen, at selv om vi nu ikke kommer ind i fællesmarkedet — og det betragter jeg som givet at vi ikke gør — er det stadig væk sådan, at vi bl. a. af den grund må have Store-Bæltsbroen, for vi må sikre os den bedst mulige forbindelse mellem Jylland og hovedstaden, for at Hamborg ikke skal få for stor økonomisk indflydelse i Jylland. Men det er også sådan, at hvis vi ikke skaber et virkeligt erhvervsøkonomisk kraftcenter her omkring Øresund, kommer Danmark og Danmarks hovedstad alligevel til at stå i skyggen af Hamborg. Dette burde animere til, at man snarest kom til rette med Sverige om at bygge en Øresundsforbindelse.

Jeg vil om begge disse forbindelser, Store-Bælt og Øresund, have lov at fremsætte som min mening, at hvis man gik til vore store og udmærkede entreprenørfirmaer, stillede dem den opgave at bygge disse forbindelser og gav dem en kort frist, ville de være i stand til i løbet af et meget kort åremål at sørge for, at disse to vigtige forbindelser blev gjort færdige, og de ville kunne gøre det, uden at staten måtte bekymre sig om, hvordan man skulle skaffe midlerne dertil. Naturligvis kan virksomheder som disse entreprenørfirmaer gennem deres forbindelser skaffe de fornødne midler til investering i de store arbejder, og da jeg ikke kan tænke mig noget andet, end at bilisterne, når broerne eller tunnelerne er færdige, skal betale for at køre over dem eller igennem dem, så vil man i løbet af en meget kort årrække på den måde få betalt, hvad det har kostet at få dem bygget.

[Aksel Larsen.]

Trods det ærede medlem hr. K. B. Andersens begejstrede tale om de mange fremskridt og om, hvor godt det er blevet, har vi indtryk af, at regeringen enten er svag, eller at den i hvert fald mangler det fornødne initiativ og den fornødne handlekraft. Det må vel også være årsagen til, at såvel statsministeren som det ærede medlem hr. K. B. Andersen næsten trygler om samarbejde med venstre og om støtte fra venstre. Men det giver ganske vist ikke nogen forklaring på, hvorfor de sideløbende med dette er så interesserede i og bruger så megen tid og kraft på at skælde socialistisk folkeparti ud. Tidligere var det dog noget, vi kun var ude for en gang om ugen, men nu lader det altså til, at vi morgen, middag og aften skal have erklæringer fra socialdemokratiske ledere om, at hvad der end sker, sværger de på, at de aldrig nogen sinde vil samarbejde med socialistisk folkeparti.

Det ærede medlem hr. K. B. Andersen gik så vidt, at han udtrykte sin rædsel ved tanken om, at vi her i Danmark kunne få indført det samfundssystem, Aksel Larsen stræber efter. Det er meget oplysende, at det ærede medlem hr. K. B. Andersen er rædselsslagen ved tanken om at få socialisme, for det er faktisk det samfundssystem, jeg stræber efter. (*K. B. Andersen*: Jeg sagde stalinisme!). Sagde det ærede medlem stalinisme? (*K. B. Andersen*: Ja, for det har det ærede medlem kæmpet for i 30 år!).

Formanden: Jeg henstiller, at man ikke afbryder taleren.

Aksel Larsen: Jeg har ikke noget imod, at vi beskæftiger os med en gammel fortid; det kunne vi godt gøre, det ville blive en interessant diskussion. Jeg kan imidlertid ikke se, at det har noget med det foreliggende emne at gøre, og jeg forstår godt, at det ærede medlem hr. K. B. Andersen overhovedet er rædselsslagen ved tanken om at beskæftige sig med de synspunkter, jeg fremsætter her, og som jeg nu har frem-

sat i en årrække, og kun ønsker at grave i fortiden.

Lad mig dog, når det ærede medlem hr. K. B. Andersen er så aktiv, sige, at han har fået socialistisk folkepartis kongres fuldkommen galt i halsen. Det ærede medlem har åbenbart ikke lagt mærke til, skønt han mener tilstrækkeligt at have studeret, hvad der skete — men det kan jo være, at han har været for meget fanget i den borgerlige presses avisoverskrifter (*K. B. Andersen*: Det står i SF!) Hvis det ærede medlem virkelig har læst socialistisk folkepartis blad, ved han, at den politiske beretning, jeg aflagde — og som samtlige delegerede havde skriftligt, samtidig med at jeg talte, så de ikke kunne være i tvivl om, hvad jeg sagde, og der således ikke var noget at tage fejl af — enstemmigt blev godkendt af kongressen. Den gav partiets politiske linje. Så ved det ærede medlem også, at folketingsgruppens skriftlige beretning, som blev suppleret mundtligt på kongressen, blev enstemmigt godkendt af kongressen; så ved det ærede medlem også, at kongressens politiske udtalelser lå fuldkommen på linje med disse to beretninger, og derfor begriber jeg ikke, at det ærede medlem kan forsøge at bilde sig selv ind, at Aksel Larsens politik blev underkendt på kongressen.

Det ærede medlems udtalelser om Kjeld Abells skuespil og sangen om Larsen om, at det kunne være så godt, og så blev det faktisk skidt, skal jeg skænke ham og kun gøre opmærksom på, at det ærede medlem altså slet ikke ved, hvad det pågældende skuespil af Kjeld Abell drejer sig om. Det endte nemlig med, at Larsen fandt melodien. Han har fundet den.

Så skal jeg i øvrigt lade det ærede medlem hr. K. B. Andersen være, især da han i umiddelbar tilslutning til sit voldsomme personlige overfald på mig sagde, at angreb af mere eller mindre personlig karakter jo ikke løser problemerne. Nej, det gør de ikke, og næsten sygelige erklæringer fra socialdemokratiets side om, at man ønsker

[Aksel Larsen.]

at samarbejde med venstre løser heller ikke problemerne, ligesom sygelige erklæringer om, at man ikke vil samarbejde med socialistisk folkeparti, heller ikke gør det.

Det sidste kommer for øvrigt hverken den højtærede statsminister eller det ærede medlem hr. K. B. Andersen til at bestemme, for den dag der i dette folketing er et andet flertal, et flertal af to partier, der begge har socialistisk målsætning — ja, det står da i hvert fald også i socialdemokratiets program — tror jeg nok, det bliver nødvendigt at tage hensyn hertil. Dette har jeg i hvert fald fået medhold i fra Holbæk Amts Venstreblad, hvis redaktør har skrevet en artikel om, at får disse to partier mere end 50 pct., må det naturligvis få indflydelse på lovgivningen. Jeg må måske samtidig minde om, at det heldigvis ikke er alle socialdemokratiske medlemmer af tinget, der har en så forskruet opfattelse som det ærede medlem hr. K. B. Andersen. Jeg tænker på det ærede medlem hr. Niels Matthiasen, der har erklæret, at den dag vi får et flertal i fællesskab, skal vi have socialisme herhjemme. Det kan man formodentlig ikke få gennemført hverken ved hjælp af det ærede medlem hr. Erik Eriksen eller det ærede medlem hr. Poul Sørensen.

Man har somme tider så travlt med at tale om, at socialistisk folkeparti går sammen med venstre og de konservative — også selv om man ved, det ikke er rigtigt — og jeg skal erkende, at efter det, der er sagt forud for dette folketingsmøde, og efter det, der blev sagt på mødet i går, kan det synes, som om det ærede medlem hr. Erik Eriksen og jeg er enige om i hvert fald at gå sammen i én sag, nemlig i spørgsmålet om den bundne opsparing. Det er ingen hemmelighed, at jeg er af den mening, at man ikke bør bibeholde loven om den bundne opsparing, men bør annullere den, og det lader til, at det ærede medlem hr. Erik Eriksen har samme mening. Vi står i øvrigt ikke alene. Det ser ud, som om vi har en ikke ringe tilslutning fra det ærede medlem hr. Hans Rasmussen, der ikke er tilfreds med det lempelsesforslag, som finansministeren er kommet med, og derfor forleden i Odense gav udtryk for, at vi må have yderligere lempelser. Vi har altså stemt imod tvangsopsparingen og gjort det,

dels fordi vi synes, det er dårligt at gennemføre tvangsopsparing på dette grundlag og til dette formål, dels fordi vi virkelig synes, det var forkert, at man ville lave tvangsopsparing for at skaffe finansministeren de penge, som han gennem skattelettelse efter venstres og de konservatives ønske øste ud til visse skatteydere.

Må jeg benytte lejligheden til i øvrigt at efterlyse klare udtalelser fra regeringen om, hvad den vil gøre ved skattespørgsmålet og ved skattereformen. Vi har i lang tid hørt, at regeringen agter at gennemføre kildeskat med ophævelse af skattefradragreglen. Nu har vi til trods for, at der står i socialdemokratiets program, at skattefradragreglen skal afskaffes, fra den højtærede statsminister fået at vide, at med udgangspunkt i bibeholdelse af skattefradragreglen vil man undersøge, om det er muligt at indføre kildeskat. Resultatet af den undersøgelse imødeser jeg med sindsro, da jeg er klar over, at man ikke kan indføre kildeskat med bibeholdelse af skattefradragreglen. Men det væsentlige, hvis man vil lave skattereform, er heller ikke at indføre en ændret opkrævningsmetode; det er virkelig at reformere skattesystemet. Det, vi trænger til at få reformeret, er netop skattesystemet, hvad angår skattefradragretten. Den bør afskaffes, og får vi så også en effektiv skatteligning, får vi afskaffet disse tåbelige præmieringer af privat opsparing, og får vi en reklameskat, som jeg før har talt for, ja, så har vi allerede de væsentligste elementer i en skattereform.

Det bevirker imidlertid ikke, at vi mener, man skal lade være med at foretage sig noget, hvad den bundne opsparing angår. Vi stemte som sagt imod den, fordi den skulle kompensere en skattelettelse, som man havde aftalt med venstre og de konservative. Vi stemte imod den, fordi vi ikke kan se nogen rimelighed i at lave bunden opsparing, at låne penge hos skatteyderne og forpligte sig til at betale dem tilbage uden at have et konkret og håndgribeligt formål, f. eks. boligbyggeri, at anvende pengene til. Vi synes overhovedet, der er noget galt ved, at man vil låne penge hos skatteyderne og love dem, at de skal få pengene igen fra den 1. januar 1966, oven i købet med renter. Nu er det jo ikke sådan, at den højtærede finansminister kan tage

[Aksel Larson.]

de penge, der skal betales i renter, op af sin egen lomme; han kan kun skaffe pengene til renter ved at pålægge skatter, som skatteyderne skal betale, og når det drejer sig om selve tilbagebetalingen af den bundne opsparing, kan pengene også kun skaffes ved, at man til den tid udskriver skatter, så vi synes altså, at man hellere skulle lade være.

Nu har jeg for en sikkerheds skyld spurgt den højtærede finansminister om, hvordan statskassen har det. Jeg har stillet tre beskedne spørgsmål: hvor meget giver skatterne, hvor meget kalkulerer man med i dag, og hvor meget vil de give, og hvordan har statskassen det i øvrigt? Jeg fik i september det svar, at det anede finansministeren ikke noget om. Det forbavtede mig naturligvis en del, eftersom man allerede i juni plejer at have et ganske nøjagtigt overblik over, hvordan skatterne vil gå ind; men det kan være, at finansministeriet som den eneste virksomhed i dette land ikke har overblik over sine økonomiske forhold.

Jeg håber imidlertid, at vi før eller senere får de fornødne oplysninger, men jeg kan da se på det hele, at den utilfredshed med den bundne opsparing, som måtte komme til orde fra befolkningens side, når den fik opkrævningerne, har øvet sin meget store indvirkning på regeringen og regeringspartierne; det viser alene det, at finansministeren selv kommer med forslag om, at der skal foretages et elastisk tilbagetog, således at de to rater bliver til seks, og det ærede medlem hr. Hans Rasmussen umiddelbart efter kompletterede dette med et krav om yderligere lempelser. Jeg tror, det er mere rigtigt at ophæve loven, at undlade at opkræve den bundne opsparing, og jeg finder, at dette synspunkt støttes også af dem, man kalder de tre vise mænd, som ganske vist ikke siger det særlig tydeligt, men dog på en måde, som kan forstås i den retning, i deres sidste redegørelse til regeringen, den redegørelse, folketinget og offentligheden også har fået. Jeg er samtidig af den overbevisning, at statskassen ikke kommer til at mangle penge, og at hvis man alligevel vil kræve dem, må man give andre begrundelser end den begrundelse, at statskassen ikke kan leve uden de penge. Endelig er jeg ganske klar over, at der ved omsforliget og helhedsløsningen og på andre måder er foregået en

så betydelig forbrugsbegrænsning, at hvis man i efteråret 1963 foretager en yderligere forbrugsbegrænsning, vil det få sådanne virkninger, at der som følge deraf vil komme en arbejdsløshed, som vi ellers ikke ville opleve. Derfor er jeg af den opfattelse, at man burde ophæve loven om bunden opsparing. Hvis regeringen har andre forslag om en mere hensigtsmæssig anvendelse af pengene, end man hidtil har tænkt sig, kan de naturligvis drøftes, men findes der ikke sådanne, er jeg af den opfattelse, at man skal gå den vej, jeg her har nævnt.

Jeg ved godt, man vil sige, at gør man det, går det galt med planerne om rentesænkning, men det tror jeg ikke på. Det er noget, man siger, men hvis man lader være med at inddrage denne ekstra købekraft, foretager man sig noget konkret, som vil være medvirkende til at forhindre, at vi oplever for stor arbejdsløshed i denne vinter. Så kan det se ud, som om jeg her er på linje med det ærede medlem hr. Erik Eriksen, men det er jeg ikke, for det ærede medlem sagde nok i ord, at han havde den opfattelse, men så snart han havde sagt det, kom han og foreslog en dagsorden, som var et mistillidsvotum til regeringen. Jeg formoder, at det ærede medlem har stillet sit forslag til dagsorden, fordi han ønsker det vedtaget, og jeg formoder, at det ærede medlem hr. Erik Eriksen ved, at hvis hans dagsordensforslag blev vedtaget, ville regeringen udskrive valg, og hvis der blev udskrevet valg i morgen eller i overmorgen, kunne loven om den bundne opsparing ikke ophæves. Så jeg tager ikke det ærede medlem hr. Erik Eriksens udtalelser i så henseende for alvor.

Jeg ser i morgenaviserne, at nu vil socialistisk folkeparti også stille et forslag til dagsorden. Aviserne bliver naturligvis aldrig klogere, end at de tror, de kan bestemme, hvad jeg skal foretage mig herinde, men det kan de altså ikke, for jeg har ikke noget forslag. Men jeg skal tage stilling til det forslag om overgang til næste sag på dagsordenen, som er stillet af de ærede medlemmer hr. Erik Eriksen og hr. Poul Møller. Jeg må hertil sige, at hvis man holdt sig til dets nøje ordlyd og ikke tænkte på, hvem der havde stillet forslaget, kunne man sige: det burde man i grunden vedtage, og det burde regeringen i grunden også stemme for.

[Aksel Larsen.]

Men meningen med det er jo, at folketinget skal tilslutte sig en løsning på disse områder af en art, som venstre og de konservative kan godkende, og kravet om, at regeringen skal formidle det nødvendige samarbejde, er et krav om, at regeringen skal samarbejde med venstre og de konservative. Ja, det har vi jo hidtil fået tilstrækkelig mange erklæringer fra statsministeren og fra anden socialdemokratisk side om, at det vil man i grunden så forfærdelig gerne. Jeg ser mig imidlertid ikke i stand til at stemme for noget sådant. Jeg synes, det vil være meget nyttigt, hvis dette folketing ved en afstemning fastslår, at det er ikke påtrængende at få etableret et sådant samarbejde, og derfor vil jeg anbefale, at man stemmer imod det af det ærede medlem hr. Erik Eriksen og det ærede medlem hr. Poul Møller stillede dagsordensforslag.

Det væsentlige er efter min mening at få et valg, men man må jo erkende, at regeringen selv afgør, hvornår den vil udskrive valg, og jeg forstår i denne forbindelse slet ikke, at man fra venstres og de konservatives side håber på, at man på den måde kan fremtvinge et valg; det var vistnok lidt bedre at lade regeringen selv afgøre, hvornår den synes det er på tide at appellere til vælgerne; men det må naturligvis de to partier selv om.

Valget får vi under alle omstændigheder. Jeg kan ikke sige hvornår, og det er der muligvis ingen der kan sige i dette øjeblik. Men når vi får valget, er der en opgave, der er større end alle andre opgaver, nemlig at sørge for, at valget resulterer i et arbejderflertal i folketinget, og når valget er overstået og vi har fået det arbejderflertal, at sørge for at arbejderflertallet bliver brugt. Vi skal gøre, hvad vi kan for det.

Iver Poulsen: Må jeg først takke den højtærede handelsminister for det svar, ministeren har givet mig på mit spørgsmål angående den kongelige anordning. Ministerens svar er jo allerede blevet kommenteret af ordførere i går, men jeg vil gerne lidt senere knytte et par bemærkninger til dette svar.

Regeringen tog ikke den parlamentariske konsekvens af folkeafstemningen den 25. juni. Jeg er nok klar over, at der er forskel-

lige opfattelser i den henseende, og jeg kan godt gå ind for den tankegang, at ethvert nederlag for en regering ved en folkeafstemning absolut ikke behøver at betyde, at regeringen skal gå eller tage de parlamentariske konsekvenser. Men efter mit partis opfattelse må folkeafstemningen den 25. juni danne en klar undtagelse. For det første var der ikke tale om et enkelt lovforslag, der greb ind på et begrænset område i samfundets struktur. Nej, der var tale om et helt lovkompleks, som, hvis det var blevet gennemført, ville have betydet en fuldstændig ændring i det danske samfunds struktur. Det var bygget op på regeringens idégrundlag, nemlig socialisme, og regeringen gjorde selv folkeafstemningsresultatet til et kabinetsspørgsmål ved, at den højtærede statsminister og andre inden for regeringen og regeringspartierne før afstemningen stærkt understregede, at hvis afstemningsresultatet gik regeringen imod, ville man vide at træffe de politiske og parlamentariske konsekvenser. Det vil sige, at regeringen gjorde det til et kabinetsspørgsmål; man truede vælgerne med et mistillidsvotum, og det er ikke noget man leger med, det er ikke noget man bruger til at udøve valgtryk med, det er noget man retter sig efter. Folkeafstemningen viste jo ganske klart, at det folketingsflertal, som regeringen støtter sig på, ikke er identisk med vælgerflertallet, og den var en klar vælgertillkendegivelse af, at regeringen ikke har vælgerflertallets tillid. Derfor burde regeringen have truffet den rigtige parlamentariske konsekvens. Det skal ikke være noget, man har bygget op i stive regler og inden for en bestemt skabelon, at sådan og sådan skal den parlamentariske konsekvens være af dette eller hint. Det skulle være noget ganske selvfølgeligt for parlamentarikerne i et demokratisk samfund som det danske selv at kunne afgøre, når en vælgertillkendegivelse skal have parlamentariske følger, og når den ikke skal have det.

Statsministerens åbningstale viste, hvor hård en belastning det er for en regering at gå i gang med et nyt folketingsår med et sådant mistillidsvotum i lommen, som vælgerflertallet gav den siddende regering. Vi blev skånet for at høre de gammelkendte proklamationer om den store socialistiske reformlovgivning, som skulle gennemføres i

[Iver Poulsen.]

den kommende samling. Nej, tonerne var anderledes, de var milde. Ikke alene indbød statsministeren til det samarbejde, som regeringen arrogant afviste, da talen var om samarbejde om helhedsløsning og jordlove. Statsministeren erklærede endog, at regeringen ville opgive den restriktionspolitik på bygge- og boligområdet, som regeringen hårdnakket hidtil har holdt fast ved. Det viser, at regeringen trods alt har lært en hel del af folkeafstemningen og også har lært det, at vælgerflertallet ikke ønsker statens indgreb i flere forhold end højst nødvendigt og heller ikke i boligbyggeriet og boliglovgivningen.

Angående den verdenspolitiske situation deler vi naturligvis alle regeringens glæde over atommagternes aftale om stop for atomsprængningsforsøg, og vi er glade for, at statsministeren så stærkt understregede aftalens begrænsede omfang og advarede imod at overvurdere aftalen som noget epokegørende for den militære afspænding i øst og vest. For det er den jo slet ikke. Sprængningsforsøg og anden atomforskning kan stadig foretages og vil stadig blive foretaget, så længe stormagterne ikke får løst de væsentligste storpolitiske problemer. Aftalen er således ikke et resultat af alle folkeslagenes ønske om nedrustning og fred, men snarere et resultat af det stadig stigende og stærkere fremførte krav fra alle folkeslag om at blive fri for at få atmosfæren forurennet af farligt radioaktivt stof. Derfor er det glædeligt, at regeringen og navnlig dens radikale islet ikke er forfaldet til den opfattelse, at aftalen er et udtryk for en afspænding, som kunne berettige til en svækkelse af vore egne fredsbevarende sikkerhedsforanstaltninger inden for NATO-fællesskabet.

Danmarks grundfæstede tilslutning til FN skal vi naturligvis på ingen måde anfægte, tværtimod, men vi lægger meget stor vægt på, at de to hovedelementer: vor tilslutning til Atlantpagten og vort medlemskab af FN, er ligeberettigede faktorer i vor udenrigspolitik. Vi støtter meget gerne danske bestræbelser for at gøre FN så stærk og så velegnet som muligt som fredsbevarende faktor, naturligvis også når det gælder FN-organisationens finansielle problemer, og vi kan kun være tilfredse med, at Danmark

hidtil har fået anerkendelse for så rigeligt at have opfyldt sine forpligtelser inden for dette fællesskab. Vi støtter gerne tanken om en frivillig nordisk beredskabsstyrke, men jeg vil gerne spørge den højtærede udenrigsminister, om beslutningen om, at oprettelse af disse beredskabsstyrker skal vente, indtil de nuværende nordiske FN-styrker er afviklet, er ensbetydende med, at oprettelsen af FN-styrkerne ikke vil påføre Danmark yderligere udgifter til FN. FNs generalsekretær har jo udtalt sin tilfredshed med planerne om disse nordiske FN-styrker, men samtidig understregede generalsekretæren, at styrkernes oprettelse må ske uden udgift for FN.

Endvidere vil jeg gerne spørge den højtærede udenrigsminister, om der stadig mellem FN-nationerne er lande, som ikke deltager i omkostningerne ved at løse de opgaver, som FN har fundet det formålstjenligt at gå i gang med som tjenende fredens bevarelse. For hvis det er tilfældet, er denne manglende enighed et alvorligt svaghedstegn og et udtryk for en svaghed, som i længden ikke kan udbedres ved øgede tilskud fra Danmark, og så kunne vore penge nok finde en bedre anvendelse inden for det andet hovedelement i vor udenrigspolitik, nemlig inden for NATO-fællesskabet.

Regeringen vil stille forslag om udvidelse af den tekniske bistand til udviklingslandene, og her vil vi gerne bede regeringen om ikke blot at være opmærksom på disse landes afsætningsmuligheder og handel med råvarer til nydelse og videre forarbejdning i de såkaldt rige lande, men også være opmærksom på at støtte u-landenes forhåbentlig stadig stigende evne til levering af og handel med færdigvarer. For meningen med den tekniske bistand må vel nok være at ophjælpe disse landes produktion og omsætning, så de efterhånden om nogle generationer kan klare sig selv uden hjælp udefra som ligestillede med de nuværende såkaldt rige lande.

Naturligvis ser vi med sympati på ethvert dansk initiativ, som tager sigte på at neutralisere eller ophæve den meget utiltalende apartheidpolitik i Sydafrika. Vor selvfølgelig respekt for mennesket og for menneskeværdigheden må naturligvis ikke standse ved Skelbækken, lige så lidt som

[Iver Poulsen.]

selvbestemmelseretten må det, og vort medmenneskelige ansvar her må strække sig videre end til vor egen køkkenhave; vi ville handle ansvarsløst, hvis vi lukkede øjnene for den trussel imod verdensfreden, som apartheidpolitikken er.

Jeg har ikke de nødvendige forudsætninger for at bedømme værdien af den højtærede udenrigsministers initiativ, eller om udenrigsministeren har grebet sagen rigtigt eller forkert an. Derfor skal jeg slet ikke deltage i den almindelige uddeling af ris og ros, men tilslutte mig opfordringen til den højtærede udenrigsminister om at give folketinget en redegørelse for sagen.

Det er ret iøjnefaldende, at statsministeren meget stærkt uddybede det ene hovedelement i vor udenrigspolitik, nemlig vor tilslutning til FN, medens statsministeren ikke havde meget andet at sige om det andet hovedelement, det atlantiske fællesskab, end at Danmarks medlemskab af Atlantpagten som hidtil er et hovedelement i vor udenrigspolitik. Der var noget her, der lignede en forskelsbehandling imellem de to hovedelementer, som godt kunne se ud til at være mere end en tilfældighed, for under helhedsløsningen og behandlingen af jordlovene slog regeringen jo fløjddørene så vidt op til venstre, at ikke blot socialistisk folkeparti, men også Moskvakommunisterne fandt sig veltilpas ved det. Derfor kunne det ligge nær at tænke, at dette jordlovsvennskab ikke var ganske uden indflydelse på regeringens indstilling over for NATO-fællesskabet. Og endelig kan man vel heller ikke helt se bort fra en eventuel radikal indflydelse her. Den radikale handelsminister har jo her i sommer fortalt offentligheden, at vi ikke skal have en udvidelse af det militære samarbejde med vor sydlige NATO-partner, formentlig ganske uanset om NATO-fællesskabets fredsbevarende betydning og effektivitet måtte kræve det eller ej.

Jeg bemærkede nok, at forsvarsministeren dengang beroligede offentligheden med, at handelsministeren ikke talte på regeringens vegne, og at landbrugsministeren ikke mente, at spørgsmålet var aktuelt og heller ikke troede, at det ville blive det. Men det er jo for set, at et og andet er gået anderledes, end landbrugsministeren troede det ville

gå. Derfor vil jeg gerne spørge den højtærede statsminister: hvis et udvidet dansk-tysk militært samarbejde viser sig sagligt hensigtsmæssigt for NATO-fællesskabets mål, fredens bevarelse og sikring af medlemslandenes frihed, vil det så blive de radikale og folkesocialistiske ønsker om at svække vort forsvarsberedskab, eller vil det blive de saglige hensyn og de sagligt begrundede ønsker om at styrke NATO-fællesskabet, der vil blive afgørende for regeringens stilling?

I den forbindelse vil jeg også gerne spørge den højtærede forsvarsminister, om pressemeddelelserne om efterårsmanøvrerne i Sønderjylland virkelig kan være rigtige; for hvis de er det, finder jeg, det er beskæmmende. Meddelelserne går bl. a. ud på, at øvelserne måtte helt eller delvis standses, fordi køresedlerne skulle indkaldes og det skulle kontrolleres, om der var brugt mere brændstof, end der var tildelt og beregnet, for i så fald måtte øvelsen omlægges eller eventuelt helt standses. Endvidere er det meddelt i pressen, at øvelsesammunitionen var tildelt i alt for ringe mængde, så at hverken mandskab eller befalingsmænd fik det fulde udbytte af øvelsen. Hvis disse meddelelser er rigtige, er der tale om spild af såvel det indkaldte mandskabs som af befalingsmændenes tid, og det kan kun svække vore NATO-partners tillid til, at vi af en ærlig vilje søger at opfylde de forpligtelser, som vi har påtaget os inden for NATO-fællesskabet.

Endelig vil jeg gerne spørge den højtærede forsvarsminister, om forsvarsministeren ikke kunne tænke sig at tage op til overvejelse og undersøgelse, om efterårsøvelserne kunne placeres på et lidt andet og senere tidspunkt end nu, for år efter andet støder vi på dette, at efterårsøvelsernes indkaldelser bereder ikke mindst landbruget meget store vanskeligheder i en tid, hvor det er meget knapt med tjenesteholdet. Jeg ved godt, at det er ikke noget, der kan lade sig ordne fra den ene dag til den anden, at der er mange hensyn at tage og meget, der skal undersøges, før man kan træffe en endelig beslutning, men jeg vil som sagt bede den højtærede forsvarsminister om at tage spørgsmålet op til overvejelse og undersøgelse, for det vil være af virkelig stor samfundsmæssig betydning, da de afbrydelser

[Iver Poulsen.]

i arbejdet inden for landbruget, der sker med indkaldelserne i en tid, hvor man har brug for al disponibel arbejdskraft, er meget generende.

Vi ønsker som sagt, at de to hovedelementer i vor udenrigspolitik må være lige-stillede, og det må ikke blot være tomme ord, at vort medlemskab af NATO er et hovedelement inden for dansk udenrigspolitik. Det er trist, at dette standpunkt, som regeringen her har givet udtryk for, ikke synes at animere regeringen til at sørge for, at vi yder vor pligt inden for alliancen, ja, regeringen viser ikke engang vilje til at opfylde forsvarsforliget af 1960. I dag, 3½ år efter forligets indgåelse, er situationen den, at hærens materiel, der i henhold til forliget skulle moderniseres, er forældet og udslidt, at søværnet langtfra har nået de mindstemål, som er angivet i loven, og at flyvevåbnet, der takket være den amerikanske våbenhjælp vel nok er bedst stillet af de tre værn, også i allerhøjeste grad trænger til nyt materiel. Den eneste forpligtelse i det afsluttede forsvarsforlig, som regeringen øjensynlig lægger vægt på, er nedsættelse af tjenestetiden — det er jo den slikpind, man stillede de radikale i udsigt for at få dem til at medvirke til forliget; det er blot sørgeligt, at vort forsvar stadig væk skal undgælde for sådanne politisk-taktiske manøvrer. Hvad angår tjenestetidens nedsættelse, synes vi i hvert fald, at der her er tale om en forskelsbehandling, som ikke kan være helt rigtig. Nu bliver det tilfældigt, hvor lang et ungt menneskes tjenestetid skal være — det bliver faktisk bestemt ved lodtrækning. Kommer man ind til den ene våbenart, eller kommer man ind til den anden? En sådan forskelsbehandling kan ikke være rigtig.

Vi venter imidlertid, at regeringen på alle områder opfylder forsvarsforliget og forsvarsloven, og vi imødeser derfor forslag til modernisering og nyanskaffelser, som kan bringe værnene op på forsvarslovens mindstemål, for det mindste, man kan forlange af en regering, er vel, at den opfylder landets love. FN og NATO er vor tids afgørende fredsbevarende og frihedssikrende faktorer, og vi må og kan yde vort rimelige bidrag til dem begge.

Det var ikke noget lyst fremtidsbillede,

statsministeren tegnede i sin omtale af det europæiske økonomiske samarbejde, men billedet var nøgternt. Vi må indstille os på, at det vil vare længe, inden forhandlingerne om Englands optagelse i EEC bliver genoptaget, og i den tid må vi se EFTA og EEC udvikle sig efter hver sine retningslinjer, så fremtidige forhandlinger mellem de to grupper bliver vanskeligere, alt imens fællesmarkedet udbygger sin landbrugspolitik med en forstærket diskrimination af danske landbrugsvarer inden for dette marked.

For øjeblikket er forholdet det, at diskriminationen af danske landbrugsvarer — det drejer sig om slagtet fjerkræ, æg og svinekød — koster landbruget et eksporttab på ca. 200 mill. kr. om året, og hvis EEC når til enighed om en lignende bestemmelse for kødets og mejeriprodukternes vedkommende, og det stræber man jo efter inden for EEC, vil landbrugets eksporttab overstige milliarder, og hvad det betyder ikke blot for landbruget, men for hele samfundet, ved ingen bedre end den højtærede statsminister, der som udenrigsminister i 1961 udtalte, at i samme takt landbrugets nettovaluta-indtjening falder, vil industriens hjul gå i stå, og det ved vi alle sammen hvad betyder. Det betyder arbejdsløshed og de ulykker og den fattigdom, der følger hermed.

Over for disse mørke fremtidsudsigter står statsministerens omtale af udenrigsministerens ihærdige anstrengelser for gennem forhandlinger med fællesmarkedsregeringerne og administrationen i Bruxelles at opnå aftaler, der kan sikre, at den danske landbrugseksport til EEC kan opretholdes. Der er vel ingen og vel heller ikke i regeringen, der tror på denne mulighed, men alligevel ønsker vi naturligvis udenrigsministeren held og lykke i disse vigtige og, som vi er klar over, meget vigtige forhandlinger.

Men det var en skuffelse, at den højtærede statsminister ikke havde et ord at sige om, hvordan regeringen havde tænkt sig at gribe sagerne an, hvis udenrigsministerens forhandlinger endte mere eller mindre resultatløst, for så vil Danmark og Danmarks regering komme til at stå over for problemer af en størrelsesorden, som vi vist ikke har kendt tidligere, problemer, som der nok ville være grund til at tage op til grundig overvejelse allerede nu.

Jeg finder det også meget beklageligt, at

[Iver Poulsen.]

den højtærede handelsminister ifølge dagspressen har udtalt, at de indrømmelser, Danmark har fået inden for EFTA, opvejer de tab, vi har lidt inden for EEC, for det kan næppe være rigtigt. De tab, der hidtil er påført os inden for EEC, er, som jeg sagde før, beregnet til ca. 200 mill. kr., og så vidt jeg er orienteret, er det, vi har opnået inden for EFTA, beregnet til ca. 30 mill. kr. Måske er jeg forkert underrettet, men så håber jeg, at den højtærede udenrigsminister vil korrigere. Der er altså en væsentlig forskel, men i hvert fald: sådanne udtalelser, som den højtærede handelsminister her har fremsat, kan kun være til skade for udenrigsministerens forhandlinger i Bruxelles. De er ikke til gavn for nogen, men til skade for alle, først og fremmest for landbruget og for husmændene, de fjerkræ- og ægproducerende radikale husmænd. Man skulle ellers synes, at den højtærede handelsminister kunne have nok at gribe i for øjeblikket inden for sit eget ministerium og kunne spare sig og skåne os for denne gæsteoptræden som regeringens først forsvarspolitiske og siden udenrigspolitiske profet.

Det er ikke blot markedsforholdene, der tegner sig mørkt for landbruget, det gør også landbrugets produktionsforhold, og de er pludselig kommet ind under en helt ny og anden synsvinkel end den økonomisk-tekniske, som vi tidligere har betragtet dem fra. Det er ejendommeligt, at den højtærede statsminister ikke dybere gik ind på disse forhold i forbindelse med jultællingen af antallet af medhjælpere inden for landbruget. Det kan naturligvis være ubehageligt for statsministeren at måtte indrømme, at udviklingen helt har slået bunden ud af regeringens jordpolitik og for længst er løbet fra den gamle radikale udstykningstanke. Man kan beklage denne udvikling, men vi kan ikke standse den, og hvis vi vil overleve, må vi tage den til efterretning og snarest muligt indrette os efter den.

Vi har tidligere henledt regeringens opmærksomhed på, at en strukturændring måtte påbegyndes snarest, og at der måtte gives landbruget friere tøjler, så det selv kunne finde frem til de brugsstørrelser, der var rentable. Det er landbruget, der har skoen på og ved, hvor den trykker, og det

er landbruget, der har mulighed for i så stor frihed som muligt at tilrettelægge produktionsforholdene, så de er rentable. Det skal ikke ordnes på regeringskontorer eller efter mosgroede radikale linealer herinde på Christiansborg. Det må landbruget kunne finde frem til.

Vi har også gjort opmærksom på, at den dag hurtigt nærmede sig, da der ikke var unge landmænd nok til at overtage de allerede bestående brug. Nu er dagen faktisk kommet. Før krigen var der ca. 14.000 unge til at overtage 7.000 ejendomme. I 1958 var der balance, 7.000 unge fra landbruget til at overtage ca. 7.000 ejendomme. I dag er forholdet det, at der kun er ca. 3.000 unge til at overtage ca. 6.000 ejendomme. Det er tal, som vækker til eftertanke, og de har allerede givet resultat, idet landbruget er ved at blive et gammelmandserhverv. Ejerne bliver siddende længere end tidligere ved ejendommene. Disse tal viser, at det haster, og at det haster meget stærkt med at få udarbejdet en landbrugspolitik, hvis ikke vi vil se ødegårde skyde op så hurtigt som paddehatte.

Naturligvis kan vi alle sammen dele regeringens glæde over den øjeblikkelige økonomiske balance og den forholdsvis tilfredsstillende valutabeholdning, men statsministeren vender rundt på årsagerne til den gunstige udvikling i en sådan grad, at det er vanskeligt at se, hvad der er opad, og hvad der er nedad.

Omsforligets sanerende virkning på vor løbske økonomi udeblev fuldstændig, og det skulle den gøre, for når de forbrugsbegrænsende varefordyrelser, man indførte, blev indregnet i pristallet, således at ca. 80 pct. af den danske befolkning fik hel eller delvis dækning for disse forbrugsbegrænsende varefordyrelser, medens eksporterhvervene og sparerne som sædvanlig blev sorteper, så skulle det ende i vejgrøften. Der blev udpumpet 3-4 dyrtidsportioner, og resultatet var, at løn-, pris- og omkostningsniveauet blev hævet til stor skade for erhvervslivet og dets konkurrenceevne. Vor økonomiske løbskkørsel fortsatte da også i en sådan grad, at regeringen blev nødt til at gå til folketinget og få bevilget tilladelse til at optage et udenlandsk statslån på 500 mill. kr. i januar måned for at supplere vore løbende valutaindtjener. Omsforligets

[Iver Poulsen.]

positive virkninger er derfor i hvert fald vanskeligere at få øje på end de negative.

Statsministerens vurdering af helhedsløsningens virkning var højst ejendommelig. Statsministeren omtalte således slet ikke den forhøjelse af lønindkomsterne på et par procent, som vil komme i marts 1964, og at man ikke kan udelukke — som det økonomiske råds formandskab siger — en ny dyrtidsregulering af lønningerne til januar. Statsministeren ville have givet et mere troværdigt billede af disse forhold, hvis han stærkere havde understreget, at det simpelt hen er den forbedrede internationale konjunktur, der er den altovervejende årsag til, at vor økonomiske balance er forbedret. Hvad statsministeren ikke sagde, det kan man læse en del om i det økonomiske råds formandskabs rapport. Her siges, at vilkårene for dansk økonomi har været begrundet gennem den forbedrede internationale konjunkturs udvikling, som har gjort det muligt at opnå en hidtil uset stigning i industrieksporten.

Landbrugseksportens stigning på ca. 6 pct. skyldes hverken omsforliget eller helhedsløsningen, tværtimod, for begge disse har været og for helhedsløsningens vedkommende vil blive til skade for erhvervslivets konkurrenceevne gennem opskruning af løn-, pris- og omkostningsniveauet. Nej, denne stigning i landbrugseksporten skyldes udelukkende udefra kommende forhold, som vi ingen indflydelse har på, og som vi desværre ikke kan bygge nogen fremtid på, fordi de er tidsbestemte fænomener, som i øvrigt ikke vil være uden uheldige eftervirkninger, der yderligere kan blive forstærket, når helhedsløsningens uheldige virkninger rigtig sætter ind til foråret. Stigningen i landbrugseksporten skyldes simpelt hen, at tilførslerne af smør til det engelske marked var for små; dette medførte en stigning i priserne, således at den danske smørekseports værdi steg trods nedgang i mængden. Dernæst skyldes den, at fællesmarkedet og navnlig Italien for en

tid har mangel på kød og derfor for en tid har lempet restriktionerne for indførsel af kød. Så simpelt er det. Men det må stå helt klart, at denne tidsbegrænsede kødeksport til fællesmarkedsområdet har forårsaget en besætningsreduktion, som allerede har givet sig udslag i den faldende smørproduktion. Det vil videre betyde en formueforringelse for landbruget og en forringelse af landbrugets produktionsapparat, og hvor meget det vil betyde, når landbruget til foråret skal til at slås med helhedsløsningens ødelæggende virkninger, det er der ingen der kan overse i dag.

Vi deler naturligvis statsministerens glæde over de stabile forhold i grænseområdet, men vi finder anledning til at henlede regeringens opmærksomhed på, at øget dansk støtte til de danske sydslesvigere sikkert bliver nødvendig i den kommende tid, for hvad enten vi kommer ind i fællesmarkedet eller ikke, så må det være af den største betydning for Danmark, at vor danske kulturelle forpost er stærk og føler sig aktivt støttet heroppe fra moderlandet. De danske sydslesvigeres trofasthed og udholdenhed fortjener virkelig den stærkest mulige støtte.

Det var en skuffelse, at regeringen ikke agter at gøre noget ved vor indviklede, uretfærdige og uhensigtsmæssige skattelovgivning. Udviklingen, synes jeg, har vist, at er der noget, vi trænger til her i landet for at undgå at gå fra krise til krise, er det kapitaldannelse, altså opsparing, men den private opsparing vanskeliggøres af vort nuværende skattesystem. Regeringen har ikke andet at tilbyde end kildeskatsystemets indførelse, og det vil hverken forenkle systemet og dets administration eller fremme opsparingen. Det er dog heller ikke regeringens mening. Hensigten er temmelig åbenbart den at få skattefradragretten ophævet, men det vil næppe lykkes, fordi et stort vælgerflertal holder fast ved skattefradragreglen, idet det ved, at det er det sidste værn mod en uhæmmet skatteplyndring, og regeringen har jo åbenbart fået en vis respekt for vælgerflertallet efter folke-

[Iver Poulsen.]

afstemningen den 25. juni. Naturligvis, jeg ved, at skattelove kan ikke komme ud til folkeafstemning, men der kommer jo et valg, efter at man er gået imod det, man ved et klart vælgerflertal går ind for.

Vi har naturligvis med en vis interesse bemærket, at regeringen har ofret vore tanker en smule interesse, idet statsministeren sagde, man ville søge at hæve grænsen for den proportionale beskatning. Men afgørende for os er to ting: tempoet og det, at man går til tops med den proportionale beskatning. Jeg lagde nok mærke til, at VK-partierne ikke ønsker, at man skal gå længere end til 30.000 kr.s indtægt, og det synspunkt forstår jeg naturligvis slet ikke. . . . (Poul Møller: Foreløbig!) . . . Ja men så vil jeg meget gerne vide, hvad man forstår ved foreløbig. Vi mener jo ikke, at det hele skal gå med lyntogs fart, men i hvert fald skal det gå med et vist tempo, og vi er meget interesseret i at høre, hvilket tempo VK-partierne agter at stille op på dette område.

Det er mig ubegribeligt, når der kun er mellem 3 og 4 pct. af danske skatteydere, som betaler skat af en skattepligtig indkomst på 30.000 kr. og derover, at et velfærdssamfund som det danske ikke har råd til at yde de 3-4 pct. lighed med den øvrige danske befolkning. Det er dog ikke forbrydere, det er gode samfundsborgere, som betaler deres skatter og gør deres indsats i samfundets tjeneste. Det er beskæmmende, at en så lille gruppe, blot fordi de er de få, skal behandles på en anden måde end den øvrige gruppe, men vi har foreslået, og vi står fast på, at man fører proportionalbeskatningen til tops, så at ethvert menneske her i landet kommer til at betale lige meget af den først tjente og den sidst tjente krone, og at man samtidig indfører en direkte forbrugsskat, således at det virkelig store forbrug — på 100.000 eller 200.000 eller 300.000 kr., hvor meget det nu er — bliver beskattet igennem en direkte forbrugsbeskatning.

Vi mener, at denne beskatningsform har mange fordele. Den stiller alle lige, ganske uanset stilling og indtægt. Man betaler det samme af den først tjente og den sidst tjente krone. Det vil uvægerlig animere til øget arbejdsindsats; overarbejde tager man, hvis der er noget at tage, fordi den ekstra-

fortjeneste, man derved opnår, ikke bliver beskattet igennem den progressive beskatning. Sambeskatningsspørgsmålet ville blive løst på en værdig og god måde, således at der ikke er sket en forskelsbehandling imellem den udearbejdende hustru og den hjemmearbejdende hustru. Fordelene er meget iøjnefaldende, og det er en retfærdig skattefordeling.

Hvis det er rigtigt, at regeringen vil afvikle byggerestriktionerne og dermed statens indblanding i byggeriet, således som statsministeren udtalte at det var regeringens hensigt, så er det virkelig opmuntrende, for en frigivelse af boligbyggeriet vil bidrage væsentligt til at afhjælpe de helt utålelige forhold, som regeringens restriktionspolitik har ført boligspørgsmålet ud i, og politisk er det en begivenhed, som er værd at notere, at en regering erkender, at dens politik er endt i den helt store og kostbare fiasko, som kun en liberal politik har mulighed for at udbedre. Det ville have været en lykke for landet, ikke mindst for lejerne i den ældre boligmasse og for de unge, om regeringen noget før var kommet til sandhedserkendelse med hensyn til det boligkaos, som opretholdelsen af boligrestriktionerne har ført os ud i.

Men forudsætningen for, at vi skal komme boligproblemet til livs, må være, at vi genskaber en normal boligcirkulation, og det forudsætter en rationel udnyttelse af den ældre boligmasse, og det kræver et huslejeniveau bestemt af markedsprisen, og det kræver frigivelse af boligbyggeriet, så det kommer til at foregå i konkurrence på pris og kvalitet — d. v. s. en vidtgående frihed — og så står man jo over for det, at en hel stor vælgergruppe vil se, at deres husleje bliver sat op. Der er blevet talt om, at det ville være en hestekur, hvis man sammenarbejdede de to huslejeniveauer, vi har. Det behøver aldeles ikke at blive nogen hestekur, og det skal det ikke være. Der skal naturligvis tages et rimeligt og et vidtgående hensyn til de befolkningsgrupper, som ikke kan betale en større husleje. Men tilbage er en privilegeret gruppe, som sidder og betaler en husleje, som ikke er markedsprisen, og de må forstå, at der ikke er plads til privilegier i vort samfund.

Forøgelse af midlerne til ungdommens uddannelsesfond, som regeringen agter at

[Iver Poulsen.]

yde i det kommende år, kan vi måske nok gå med til, men en udtrykkelig betingelse er, at forhøjelsen falder udelukkende på det, statsministeren kaldte lånesektoren, og jeg må endvidere tage det forbehold, at en del af de allerede eksisterende midler i uddannelsesfonden overføres fra stipendietil lånesektoren. Der er efterhånden kommet så mange eksempler frem på meningsløst sløseri med disse penge, at man langt må foretrække også af den grund at gå over til låneordningen. Men også af en anden grund bør man gå over til låneordningen, og akademikerne bør jo hæfte sig en lille smule ved det ærede medlem hr. Hans Rasmussens udtalelser forleden dag ifølge dagspressen om, at akademikerne ikke nødvendigvis behøver at have andel i den veldstandsstigning, som produktionens folk tilvejebringer. Jeg synes, det giver eftertanke. Det siger lige bestemt, hvor meget en akademikers indsats er regnet som produktionsfaktor i fagbevægelsens tanker. Og det siger en ting til: hvis denne bevægelse får politisk magt, som den har agt, så vil det være ensbetydende med, at akademikerne mister sin uafhængighed, hvis man går over på noget, der ligner studenterløn, eller modtager alt for mange gaver fra det offentlige i studietiden. Derfor tror jeg, det vil vinde stor velvilje inden for den akademiske ungdom, at man siger, at enhver, der har evner og vilje til at gennemføre et studium, kan gøre det og kan få rentefrie lån i studietiden, lån, der skal betales tilbage den dag, man har fået sin embeds-eksamen og i de allerfleste tilfælde med stor lethed kan betale lånet tilbage. Så er man så nogenlunde uafhængig af statsmagten og behøver ikke at spørge om, hvordan ens indsats i erhvervsliv og produktion skal lønnes økonomisk.

Naturligvis glædede det os at høre, at regeringen nu vil i gang med en ministeransvarslov. Det er jo et ønske, vi har haft lige siden 1953, og vi fremsatte som bekendt et forslag i sidste samling og har nu genfremsat det. Når vi har genfremsat det, er det af forskellige årsager, først og fremmest fordi vi gerne vil have en sådan lov, men vi har gjort det med særlig glæde, fordi den højtærede justitsminister betegnede vort forslag, da det var til første be-

handling i sidste samling, som et frugtbart grundlag, hvorpå man kunne drøfte spørgsmålet en ministeransvarslov videre. Vi håber oprigtigt, at vort frugtbare grundlag må tjene til at lette den højtærede justitsministers arbejde, og at justitsministeren virkelig kan bygge videre på dette frugtbare grundlag; så har vor indsats da ikke været helt unyttig på det område.

Med hensyn til den sociale lovgivning hørte vi jo de gammelkendte toner, navnlig når et valg rykker nær. Store befolkningsgrupper, som kan honorere regeringens og politikernes velgørenhed på valgdagen ved at stemme rigtigt, blev lovet store økonomiske tilskud fra staten, men omtalen af den gren af vor sociale forsorg, som er en frygtelig skamplet på hele vor sociale lovgivning, særfor sorgen, forsorgen for de evnesvage og forsorgen for de nervelidende og sindslidende, var trist.

Statsministeren kunne fortælle, at særfor sorgen er præget af udbygning og modernisering, og at lovforslaget om særfor sorg, der blev fremsat i sidste samling, vil blive genfremsat under henvisning til loven af 1959. Men spørgsmålet er, om denne udbygning og modernisering har den førsteprioritet, den har ret til, for her er tale om befolkningsgrupper, som det danske samfund står i virkelig stor gæld til. Vor sociale lovgivning har været fuldstændig præget af det gemene stemmekøb, for at sige det rent ud. Har vælgerblokkene været store og talstærke nok, har man under betegnelsen social forsorg øst ud med rund hånd, men de små grupper af samfundsborgere, som ikke kan gøre sig gældende på valgdagen og ikke selv kan rejse kravene, de er glemt på en måde, jeg tidligere har haft lejlighed til at udtale mig om her i folketinget, da vi havde forslaget om udbygning af Bredning til behandling. Og jeg kan godt gentage og vil gerne gentage, at her kan tempoet ikke blive for hurtigt, for de evnesvage medborgere, vi har på disse anstalter, er indesparret på en måde, som, hvis det var dyr, man behandlede på forholdsvis samme måde, ville være strafbar.

Vi havde omkring århundredskiftet en åndsvageforsorg, der var et eksempel for hele verden. Den er siden århundredskiftet blevet forsømt i en sådan grad, at det er en skamplet på dansk sociallovgivning,

[Iver Poulsen.]

og det samme gælder vore gamle statshospitaler, hvor vi kan se syge mennesker, der lider måske af den alvorligste sygdom, man kan komme til at lide af, nervesvækkelse — det er ikke noget, man kan sammenligne hverken med en sten for meget i galdeblæren eller en brækket ankel eller den slags ting, det er virkelig alvorligt syge mennesker — stuvet sammen op til 16 mennesker i samme stue. Og deres helbredelse er i hvert fald afhængig af, at de netop bliver uafhængige af deres omgivelser og kan gå og passe sig selv uden at blive irriteret og påvirket af andre mennesker. Det er virkelig en terapi, som her er nødvendig, men vi må opleve, at forholdene er sådan på mange af vore statshospitaler, som jeg her har nævnt, og vi synes, regeringen skulle tage sig sammen og lade være med at yde den rundhåndede hjælp, der gives til raske og arbejdsduelige mennesker, før vi har fået afvasket denne plet på vor sociale lovgivning.

Jeg ved jo ikke, om vi, de uafhængige, stadig væk skal tituleres som det sorte, reaktionære parti, der ikke kan unde gamle mennesker brødet og syge mennesker ophold på sygehus, men vi helmer ikke, før vi har fået disse forhold bragt i orden. Det kan regeringen tage til efterretning. Om så regeringen vil tage hensyn til, at vi fører det frem gang på gang, ved jeg ikke, men det vil blive sagt ved enhver lejlighed og sagt sådan, at vi nok skal få rejst en offentlig stemning for, at vi får vor sociale lovgivning bragt i orden.

Med hensyn til den højtærede handelsministers besvarelse af mit spørgsmål, så er det jo blevet drøftet noget allerede, og derfor skal jeg indskrænke mig til et par spørgsmål i forbindelse med besvarelsen.

Ministeren siger, at den 19. september tiltrådte et ministermøde ministerens indstilling til kongen om, at loven om pris- og avancementstop skulle ophæves ved kgl. anordning. Samme dag underskrev kongen anordningen, og der manglede altså kun offentliggørelse, for at anordningen skulle være trådt i kraft. Jeg mener ikke, det er indiskret at spørge den højtærede handelsminister: hvad skete der den 19. september og den 20. september, da handelsministeren havde sin samtale med den højtærede statsminister? Det ser noget uldent og ejendommeligt

ud, og jeg vil gerne spørge, om handelsministeriet virkelig ikke havde det administrative apparat i orden til at sætte loven om indseende med priser i kraft — den skulle jo erstatte prisloven — for hvordan kunne handelsministeren så lade kongen underskrive en anordning om ophævelse af prisloven med øjeblikkelig virkning den 19. september, hvis ikke disse administrative forhold var i orden?

Det ser højt besynderligt ud, for det vil faktisk sige, at handelsministeren ikke havde sørget for, at den lov, som det er regeringens mening skal erstatte den ophævede, kunne administreres. Var det hele så lidet gennemtænkt af den højtærede handelsminister og af den samlede regering, som gav handelsministeren tilslutning til, at loven skulle ophæves den 20. september? Der må være sket noget dér, som vi i et demokratisk samfund må have krav på at få at vide. For det kan jo ikke passe, at regeringen går ind for en kongelig anordning, som ophæver prisstoploven, uden at have fået tilslutning fra regeringens økonomiudvalg; det vil i hvert fald være helt uforsvarligt, og det venter jeg at den højtærede handelsminister vil give os en forklaring på.

Den forklaring, handelsministeren har givet, og den, han gav, da prisstoploven skulle være ophævet, synes jeg er temmelig beskæmmende. Ifølge dagspressen publicerede handelsministeren, at prisstoploven skulle ophæves i slutningen af september måned, og at denne ophævelse bl. a. kunne tages som en tillidserklæring til den danske handelsstand. 3-4 uger efter bøjer handelsministeren sig for et eller andet pres — det er jo ganske tydeligt — og forklarer udsættelsen med, at i stedet for den lov, der bliver ophævet, bliver der indført en anden, som er meget skrappe over for handelen. Det er lige det modsatte af en tillidserklæring. Det er en mistillidserklæring til de samme mennesker om det samme forhold, som ministeren gav en tillidserklæring om en måned før. Den slags minder for meget om et svajende siv, og det kan hverken give tillid til regeringen eller regeringens handelsminister.

Endelig vil jeg gerne sige om det dagsordensforslag, som er stillet af VK-partierne, at det viser med al ønskelig tydelighed, at

[Iver Poulsen.]

det samarbejde mellem VK-blokken og de uafhængige, som det ærede medlem hr. K. B. Andersen beskæftigede sig så meget med, i virkeligheden ikke er så intimt, som det ærede medlem hr. K. B. Andersen troede, for hvis vi var blevet taget med på råd, kan jeg godt forsikre, at dette dagsordensforslag ikke var blevet sådan en blød mellemvare, som det blev. Regeringen havde fortjent noget helt, helt andet, noget med virkelig næb og klør!

Men det har jo også sin forklaring, for forholdet er jo det beklagelige, at en hel del af det vraggods, som det ærede medlem hr. Erik Eriksen sagde flød i regeringens kølvand, alt for tydeligt er mærket med VK, og det må naturligvis have sin virkning, når man skal til at løbe storm mod en tidligere kær forhandlingsven. Der er en forklaring på alting, VK-mærket? kan jeg se der er nogle der tænker og ser forundrede ud. Omsforliget med dets løn-, pris- og omkostningsstigning, statslånet, som var en følge af den helt forfejlede økonomiske politik ved omsforliget, de første 500 mill. kr. — jo, der er vraggods nok, der bærer VK-stemplet.

Men da jeg er af den opfattelse, at vi ikke skal spille tiden med mistillidserklæringer og den slags ting, kan mit parti stemme for det af VK-partierne stillede dagsordensforslag; men vi havde gjort det med større glæde, hvis der virkelig deri havde været næb og klør, således som regeringen har fortjent det — som en regering, der har mistet vælgerflertallets tillid, og som burde være gået for længe siden.

Rosing: I den højtærede statsministers udførlige redegørelse er der som tidligere givet klart udtryk for, at Danmark fortsat fører den samme udenrigs- og forsvarspolitik, og at Danmark fortsat vil medvirke til bestræbelserne for afspænding og løsning af en række internationale problemer. Uden at komme nærmere ind på disse spørgsmål vil jeg som tidligere udtrykke vor tilslutning hertil fra grønlandsk side.

I indenrigspolitiske spørgsmål vil jeg som før ikke blande mig i de syddanske politiske forhold, men henholde mig til de grønlandske. Jeg kan dog ikke undlade at sige, at vi i Grønland i sommerens løb gennem pres-

sen med interesse har fulgt virkningen af de i vinter vedtagne økonomiske foranstaltninger, og at vi var tilfredse med at konstatere, at der — trods stadige vanskeligheder på visse områder, som det er udtrykt i den højtærede statsministers redegørelse — er indtruffet en almindelig fremgang i den danske økonomi, og at valutareserven igen er opadgående. Det skulle ikke være mærkeligt, at vi i grønlandske kredse er glade for de mere stabile økonomiske forhold her i landet, da vi ved, at Grønland i økonomisk henseende ligger i den magre ende af riget og stadig er afhængig af den øvrige del af riget. Dette siger jeg både i relation til den hidtil fulgte økonomiske politik for Grønland og til den del af åbningstalen, der vedrører Grønland, idet den højtærede statsminister klart udtrykker følgende:

„Under den fortsatte udvikling i Grønland vil den erhvervmæssige og sociale udbygning af denne del af Danmark stille store krav til os i de kommende år.“ Disse ord, som indeholder en klar forståelse af vore opgaver i Grønland, takker jeg for.

Ja, allerede i denne samling vil der for det høje ting blive fremsat for Grønland betydningsfulde lovforslag. Jeg kan nævne forslag om en særlig tjenestemandsløv for Grønland, forslag til lov om læreruddannelse i Grønland og et forslag til lov om ydelse af generelle børnetilskud i Grønland.

Inden jeg kommer med nogle bemærkninger om den del af åbningstalen, der vedrører Grønland, vil jeg berøre det spørgsmål, om der ikke bør nedsættes — hvad skal jeg kalde det? — et samordningsudvalg for Grønland, et samlende og overvågende permanent udvalg, der overvåger alle planlægninger og nøje følger udviklingens gang og handler eller indstiller derefter, så de penge, udviklingen har brug for, kan anvendes i rette tid og på rette sted.

Hidtil er alle sager blevet samlet i ministeriet for Grønland, som også er delt i afdelinger: den kongelige grønlandske handel, som virker som selvstændig institution, og hvis øverste råd er styrelsesrådet, Grønlands tekniske organisation og de ministerielle kontorafdelinger, der tager sig af andre sager end netop de tekniske, handelsmæssige samt planlægning af kommende arbejder. Derudover er der et uddannelsesråd, som

[Rosing.]

laver kortsigtede og langsigtede planer om uddannelse i Grønland. Endelig kommer den centrale administration, der har sæde i Godthåb, underlagt ministeriet for Grønland.

I KGH og GTO — den kgl. grønlandske handel og Grønlands tekniske organisation — har man to uafhængige planlægningssektioner vedrørende anlægsarbejder for de kommende 4-5 år, og det grønlandske landsråd fandt det under den sidste samling nødvendigt at udarbejde planer over landskassens opgaver på længere sigt.

Jeg ved, at repræsentanter fra de nævnte planlægningssektioner holder møder hvert år i Godthåb sammen med landsrådets forretningsudvalg og lederne i centraladministrationen i Godthåb og i relation til den forhåndenværende arbejdskraft fastlægger alle de arbejder, der skal udføres samme år. For mig er denne ordning et stort fremskridt i Grønlandsarbejdet, og jeg vil ved denne lejlighed udtrykke min fulde tillid til sådanne drøftelser om de kommende arbejder, men finder ikke denne ordning dækkende nok til den sikring, jeg her taler om, da parterne, KGH, GTO og landsrådets forretningsudvalg, hver især ønsker så meget som muligt udført af deres egne planlagte bygge- og anlægsprogrammer.

Mange mindre steders fremtid i fiskeridistrikterne har aldrig været så usikker som nu og i den nærmeste fremtid. Efter at fabriksanlægget i Godthåb er taget i brug og overtaget af Aktieselskabet Godthåb Fiskeindustri og indhandlingspriserne dermed er sat højere op, efter at fiskeproduktionen i de distrikter, hvor der findes en fabrik, nu er centraliseret ved indførelse af transport af friske råvarer til fabriken fra de mindre produktionssteder, bliver sådanne mindre steders eksistens endnu mere svævende, og det forhold vil også komme til at gælde for andre distrikter, når industriplanen er endeligt gennemført og andre nye fiskefabrikker før eller senere er opført. Jeg ved, at et ikke ringe antal familier står på spring til flytning, så snart det er muligt at få et hus i en eller anden fabriksby, netop fordi beskæftigelsesmulighederne ude på de små produktionssteder ikke længere eksisterer. Mange udsteders fremtid har således aldrig været så usikker som nu

og i den nærmeste fremtid, og en eventuel fejlslået afslutning af udbygningsarbejder under sådanne usikre forhold vil være en dyr historie.

Det påtænkte permanente udvalg kan jo f. eks. bestå af videnskabsmænd, grønlandske — eventuelt også danske — politikere og topembedsmænd eller andre, der alle har nøje kendskab til og har fulgt den grønlandske udvikling i den senere tid og på nærmeste hold.

Vi anerkender samfundsforskningens udførte arbejde, som har vist et sandt billede på flere områder, og vi forstår meningen med disse indhøstede undersøgelser, nemlig at få klarhed over, om vi hidtil har handlet rigtigt i den igangværende udvikling, og det, jeg nu foreslår, har også relation til dette, nemlig at handle så rigtigt og forsvarligt som muligt.

I den højtærede statsministers åbnings-tale er boligproblemet og spørgsmålet om, hvad der i øvrigt må gøres på dette område, en af de vigtigste opgaver, der trænger til løsning. Vi har i Grønland den situation, som i åbningstalen omtales således, at „en forøgelse af boligbyggeriet vil være påkrævet“.

Drøftelse af boligsituationen i Grønland var også det vigtigste punkt under den for nylig afsluttede landsrådsamling, og boligproblemet var hovedspørgsmål i alle kommunalbestyrelser i min opstillingskreds. Til trods for en betydelig forøgelse af midlerne til boligstøttebyggeri i år — ifølge finansloven for 1963-64 til 14 mill. kr. — er behovet for boliger til befolkningens hurtige tilvækst, erstatning af saneringsmodne huse, ophobet boligbehov, dækning af behov for befolkningstilflytning fra udsteder til byer samt til boligreserver, navnlig beregnet til midlertidig indkvartering for tilflyttere, inden de flytter ind i det nye, stadig stort og vil være det i den kommende tid. Men for at vise behovets størrelse i tal har landsrådets forretningsudvalg sidste forår henvendt sig til ministeriet om at udarbejde et statistisk materiale for tidsrummet 1960-70.

I boligpolitikken har man i de seneste år koncentreret sig mest om etagebyggeri i byerne, og disse boliger er, hvad angår standard, udstyr og indretning, gode, men i forhold til indtægten meget dyre, navnlig

[Rosing.]

når der er tale om tilflyttere ude fra de små pladser. Billigere og mere passende boliger til sådanne tilflyttere må være målet i boligpolitikken i Grønland i den kommende tid. I rapporten om befolkningssituationen i Vestgrønland, side 73, udtaler samfundsforskningen bl. a. følgende — jeg beder om tilladelse til et citat —:

„ . . . boligproblemet synes bedst løst, når der tages hensyn til tilvante boligformer, ligesom man bør være opmærksom på, hvilke økonomiske muligheder tilflytterne i denne henseende har.“

Dette synspunkt deler jeg fuldt ud.

På det socialpolitiske område forestår en behørig revision af de bestående sociale vedtægter efter nutidens krav og mønster. Men i forsorgen for de invaliderede og et velorganiseret revalideringsarbejde for disse ligger stadig en uløst opgave.

Allerede for seks år siden støttede det grønlandske landsråd tanken om oprettelse af et invalidehjem i Godthåb og har i 1959 bevilget 360.000 kr. til opførelsen af det omhandlede hjem, men på grund af tovtækkeri mellem forskellige instanser vedrørende placeringen, finansieringen, størrelsen og formen af det er denne vigtige sag forhalet indtil nu og er ikke engang taget med i anlægsplanerne for 1963-67.

For mig synes dette en oplagt opgave, som et samarbejde mellem landsrådet, ministeriet for Grønland og de danske invalideorganisationer her i landet kan løse i den nærmeste fremtid. Her drejer det sig jo ikke alene om oprettelse af et invalidehjem, men også en løsning af beskæftigelses- og revalideringsproblemet i nær kontakt og samarbejde med Dronning Ingrid's Hospital i Godthåb. Her tænkes ikke alene på de invaliderede, der bor rundt omkring hos deres familie i Grønland, men også på dem, der tidligere er anbragt i danske invalidehjem her i landet, og som — trods en nødvendig og god omsorg og pleje — sprogligt og psykisk set er dobbelt handicappede og som følge heraf stadig længes efter at komme tilbage til Grønland og hjemlige omgivelser.

På grund af denne sags vigtige karakter vil jeg specielt henvende mig til den højtærede socialminister om at gøre sin indflydelse gældende for opgavens snarlige løsning.

I åbningstalen blev der også givet udtryk for, at den danske regering vil søge at fremme muligheden for oprettelse af et særligt nordisk fond, der kan lette finansieringen af specielle opgaver inden for uddannelsen, forskningen og kulturlivet i almindelighed. Jeg ved selvfølgelig ikke, om man på de nævnte arbejdsområder eventuelt også har tænkt på Grønland eller ej. Det kan formodes, at der kun er tænkt på interne nordiske specielle opgaver her, og at det kunne tænkes, at det blev for specielt at tage Grønland ind i billedet. Men ikke desto mindre er der i Grønland specielle kulturelle opgaver, som ikke har mulighed for at blive finansieret gennem de årlige finanslove, men bør finde deres løsning på en anden økonomisk baggrund.

Her tænkes på kulturelle indslag eller arrangementer til styrkelse af fællesskabsfølelsen mellem grønlandere og danske: arrangementer af turneer af udøvende danske kunstnere — musik, teater — til Grønland, udstillinger af danske, eventuelt også nordiske, kunstneres malerier, kunsthåndværk o. lign. Omvendt kan der arrangeres Grønlandsudstillinger både her og i de andre nordiske lande. Sådanne arrangementer savnes meget i dag og kan ikke føres ud i livet uden etablering af et fond. Mener man, at de grønlandske kulturelle sager ikke er et nordisk anliggende, men en intern dansk opgave, så må man i relation til tanken om oprettelse af et særligt nordisk fond søge at fremme tanken om oprettelse af et grønlandsk kulturfond, der muliggør de ovennævnte kulturindslag. Jeg vil derfor henstille til den højtærede kulturminister at tage en drøftelse med sin kollega Grønlandsministeren om disse forhold.

Jeg vil gerne berøre problemet om kapitaldannelsen i Grønland. Det er en kendsgerning, at Grønland er et kapitalfattigt land. Som følge heraf må der ske en stor kapitaltilførsel fra det øvrige rige. Det er også en kendt sag, at der blandt befolkningen i mange tilfælde savnes opsparet startkapital til etablering af privatvirksomhed eller til eget indskud ved anskaffelse af større fartøjer, dyre redskaber og lignende. Ligeledes er det også tiltrængt, at der bliver opsparet beløb til etablering af hjem, når de unge gifter sig.

Vel udgjorde det grønlandske sparekasse-

[Rosing.]

indestående ca. 15 mill. kr. sidste år, men en større del af beløbet er indskud af de udsendte eller af de private virksomheder deroppe. Ser vi derimod på grønlandernes egen andel, er denne meget lille, og jeg vil i denne forbindelse særligt interessere mig for ungdommens andel.

Ungdomsopsparing har for det første et værdifuldt pædagogisk sigte; det er af værdi for et land, når dets ungdom viser vilje og evne til at komme opad gennem opsparingen og dermed bidrager til landets trivsel. For det andet er det jo netop til gode for denne ungdom, at vi investerer alle de mange penge i Grønland i disse år, og det ville derfor være naturligt, om ungdommen, der jo også har meget bedre mulighed herfor end familieforsørgere, selv bidrog til deres fremtid gennem opsparing.

Der findes imidlertid ingen opsparings-tradition blandt Grønlands unge, og problemet bliver da at få skabt en sådan. En veltilrettelagt propaganda fra statens side vil kunne udrette noget, men den må suppleres med en præmieringsordning. Det må kunne gøres således, at når en ung tager sine penge ud af sparekassen til et fornuf-tigt formål, honorerer staten dette ved en kontant præmie af en størrelsesorden, så det kan mærkes. Når rygten herom og en veltilrettelagt propaganda arbejder sammen, skulle det være mærkeligt, om ikke mange unge ville gå hen og gøre ligeså. Jeg ved godt, at dette vil kræve nye penge fra staten, men på lang sigt vil disse penge komme igen, da en virkelig grønlandsk investerings-kapital vil nedsætte behovet for statsinve-stering.

Er de unges opsparing her i landet vigtig — som udtrykt i åbningstalen i forbindelse med spørgsmålet om eget bidrag til finansieringen af boligen — så er det i endnu højere grad vigtigt, at den grønlandske ungdom, som har beskæftigelse eller erhverv, sparer op for sin fremtid. Mit forslag tjener hertil. Jeg har forstået, at den højtærede Grønlandsminister har en lignende opfat-telse af dette spørgsmål, hvorfor jeg for-venter, at den højtærede minister vil for-anledige en fornøden undersøgelse heraf.

Til slut vil jeg udtrykke min glæde over, at flere og flere danske love, efterhånden som vor udvikling har brug herfor, er ind-

ført i Grønland i mere eller mindre tilpasset form. Det ville nu være meget ønskeligt, om ungdomsaftenskoleloven også blev ud-strakt til at gælde for Grønland. Baggrun-den for dette ønske er den, at oplysnings-rådet for Grønland savner en sådan lov i forbindelse med omorganiseringen og effek-tiviseringen af oplysningsarbejdet deroppe.

Johan Nielsen: Det er af hjertens lyst, jeg lader min svage stemme høre midt i det kampens bulder, der i disse dage præger det høje ting. Jeg har nemlig bedt om ordet for at takke den højtærede statsmi-nister for den åbningstale, som indebærer så gyldne løfter for min fødejord. Jeg hører ellers ikke til dem, der ydmygt takker for gode gaver, skænket ved nådig miskundhed. For mig ligger det sådan, at når vi er med-lemmer af det danske statssamfund, skal vi gøre vor pligt, men vi skal også kræve vor ret. Når jeg netop tager ordet i dag for at takke, er det, fordi jeg i de 3 år, jeg har været medlem af det høje ting, har bragt i erfaring, at når det gælder Færøerne, har den høje regering altid været rede til at give os vor ret og mere til. Og lad mig med det samme føje til, at selv om jeg ikke deler oppositionens politiske anskuelser, har jeg al mulig grund til også at sige tak til oppositionen for den forståelse og velvilje, jeg har mødt, når det drejede sig om de særlige færøske problemer.

Men tilbage til åbningstalen. I afsnittet om Færøerne sagde den højtærede stats-minister:

„Fra 12. marts 1964 vil 12 miles fiskeri-grænsen ved Færøerne få virkning over for alle lande.“

Jeg er sikker på, at disse ord giver genlyd mellem de færøske fjelde i disse dage. Jeg er sikker på, at det bliver diskuteret fra Færøbankerne vestover mod Island, Grøn-land og New Foundland, alle vegne hvor færøske fiskerbåde befinder sig i dag.

Vi kvæder i en af de gamle folkeviser deroppe fra Færøerne, at „en konge det bør at holde sine ord.“ Vi ved, at en mini-ster er kongens tjener. Derfor tror vi, at disse ord står fast, at de fjerner den sidste rest af tvivl selv hos de mest skeptiske. Den færøske fisker har da al grund til at glæde sig, for fra den 12. marts 1964 vil søterritoriet inden for 12 sømil ved Fær-

[Johan Nielsen.]

erne være hans eget domæne, og dette vil være mere end en styrkelse af det færøske fiskerierhverv.

Dette indebærer uden tvivl større muligheder for os, end vi i dag kan overse. Derfor er der også god grund til at glæde sig over, at det færøske landsstyre ifølge aviserne har taget afstand fra en fremmed magts ønske om særrettigheder ved Færøerne, og jeg vil meget kraftigt henstille til den høje regering at støtte landsstyret heri og ikke under nogen omstændighed give noget andet land særrettigheder på færøsk søterritorium.

Jeg vil også takke den højtærede statsminister for tilsagnet om, at regeringen vil fremsætte lovforslag om en færøsk investeringsfond på 60 mill. kr. Som jeg flere gange har påvist, er forskellen mellem levestandarder på Færøerne og i det øvrige Danmark den største belastning for samhörigheden. Vi er kapitalfattige på Færøerne, vort erhvervsliv er kun udbygget, hvad fornyelsen af fiskerflåden angår. Vi mangler fabrikker, vi sælger fisken i uforædlet tilstand, vi mangler veje, og vor forbindelse mellem øerne er meget dårlig. Derfor falder investeringsfonden på Færøerne som dug på slagne enge.

Medens vi taler om forbindelse, kan jeg ikke lade være med at komme med et lille hjertesuk. Hvor længe skal vi vente på en tidssvarende flyveplads på Færøerne? Nu har vi i sommer haft flyveforbindelse med omverdenen, og derfor føler vi det dobbelt trykkende at være sunket tilbage til midaldrelige tilstande. Jeg håber, man fra ansvarlig side er opmærksom på dette problem, og jeg kan som samhörighedsmand ikke noksom beklage, at man fra dansk side ikke har vist beflyvningen af Færøerne større interesse, end man har gjort.

Dog, det var ikke med ris, men med ros jeg skulle komme. Tak.

Hans Rasmussen: Arbejdsmarkedets forhold og helhedsløsningen har naturligvis

spillet en fremtrædende rolle i de indlæg, som de forskellige partiers ordførere har fremført i denne debat. Det er kun naturligt. Arbejdsmarkedets problemer er i stigende omfang hele samfundets problemer, og med helhedsløsningen lykkedes det regeringen at sikre en ordening, som efter min bedste overbevisning vil vise sig ikke bare holdbar, men også gavnlig for alle de befolkningsgrupper, der direkte og indirekte berøres deraf.

Jeg vil derfor gerne ved denne lejlighed takke regeringen for det initiativ, som statsministeren har bebudet i åbningstalen med hensyn til en kulegravning af de mange arbejdsmarkedsproblemer, som den voldsomme tekniske udvikling allerede har skabt og i fremtiden i endnu højere og stærkere grad vil skabe.

Det er nødvendigt at foretage en sådan dybtgående vurdering af de nye tilstande, og jeg beder den højtærede arbejdsminister herunder være opmærksom på den debat, der har været ført i sommerens løb om at sikre lønmodtagerne — dette begreb taget i videste forstand — en større reel medindflydelse på deres arbejdspladser. Det er min opfattelse, at en yderligere udbygning af det industrielle demokrati, sikring af større lighed mellem produktionslivets parter, vil blive til gavn for hele samfundet, fordi man herigennem kan skabe større arbejdsglæde og dermed fremme produktivitet og levestandard og bedre forholdene i vort samfund.

Det er min opfattelse, at det kommissionsarbejde, som jeg forstår man har til hensigt at sætte i gang, skal dreje sig om de meget vitale spørgsmål for hele samfundet, og det er givet, at begge parter på arbejdsmarkedet med stor interesse imødeser kulegravningen af de store problemer, som regeringen har bebudet at ville begynde med.

Ordførerne for venstre og de konservative, de ærede medlemmer hr. Erik Eriksen og hr. Poul Møller, var meget kritiske, ja, nærmest personligt, synes jeg, lidt hadske i deres betragtninger over for statsministe-

[Hans Rasmussen.]

ren og over for helhedsløsningen. Jeg synes imidlertid, at det ærede medlem hr. Erik Eriksens tale, som så stærkt kritiserede den redegørelse, statsministeren gav ved åbningsmødet, ikke var særlig god. Jeg synes, den var løs og tynd, den var ikke særlig sammenhængende, det var nærmest brudstykker. Jeg sad og tænkte ved mig selv: mon ikke den tale havde været bedre, hvis den var sat på vers og af det ærede medlem var sunget på fynsk? For den havde ikke noget særligt indhold; det var nærmest sluteffekten, der tonede op, da dagsordensforslaget blev fremsat.

På samme måde kan jeg sige, at jeg sad og lyttede stærkt til det ærede medlem hr. Poul Møllers tale, og til tider følte jeg mig hensat til Studenterforeningen. Jeg ved jo, at det er særegent for det ærede medlem at fremføre sine synspunkter på en lidt hård og brutal måde, men virkningen er vist ikke altid lige god; det er, som om der, når talen er holdt, ikke er meget tilbage af den; der er ikke noget at høste. Det var der heller ikke i de ordførertaler, vi hørte; der var ikke noget at høste. Så kan vi jo se, hvordan det i øvrigt går med det stillede dagsordensforslag.

Begge de ærede ordførere talte meget om det betænkelige i at gøre arbejdsmarkedets forhold til genstand for politisk afgørelse; vi er dog vist mange i denne sal, der erindrer, at de begge ofte tidligere har deltaget i sådanne afgørelser. Jeg vil gerne understrege, at også efter min opfattelse bør politisk afgørelse af arbejdsmarkedets forhold være undtagelsen. Det er en gylden regel, at arbejdsmarkedets parter selv skal ordne arbejdsmarkedets forhold. Det vil på lang sigt være heldigt, om dette princip fastholdes, og i denne vurdering er som bekendt Dansk Arbejdsgiverforening og Landsorganisationen De samvirkende Fagforbund helt enige. Det kan nok være værdt at understrege, at arbejdsmarkedets hovedorganisationer er lige så enige om bestemt at afvise det, som man navnlig fra oppositionspartierne venstre og de konservative fremfører som sin kongstanke vedrørende arbejdsmarkedet: den tvungne voldgift.

Situationen i foråret 1963 var som bekendt den ganske enkle, at arbejdsmarkedets parter ikke kunne forhandle sig til rette.

På trods af at produktionsudviklingen gav grundlag for visse forbedringer i de overenskomstmæssige bestemmelser, fastholdt arbejdsgiverne stædigt, at de ikke kunne strække sig videre end til en uændret forlængelse af overenskomsterne, endog med den betydelige forringelse, at den automatiske dyrtidsregulering skulle bortfalde, i hvert fald for den overenskomstperiode, vi gik ind i. På denne baggrund var der — hvis man i øvrigt erkendte, at samfundet kun dårligt i en tid, hvor vi var i fuld gang med at tilpasse os til frie handelsforhold i Europa, kunne tåle en stor arbejdskamp — to muligheder tilbage.

Den ene mulighed var at gennemføre helhedsløsningen med den sociale balance, som blev resultatet. Den anden mulighed var at anvende den udvej, som oppositionspartierne anviste, nemlig at sætte den tvungne voldgift ind mellem parterne. Den sidste var helt uantagelig for arbejdsmarkedets parter. Af den omstændighed, at arbejdsgiverne som bekendt gik ind på drøftelser med regeringen om en helhedsløsning, men sprang fra, da de så, hvad den kom til at dreje sig om, synes jeg vi kan se, at arbejdsgiverne ikke havde de samme tungtvejende principielle betænkeligheder ved den udvej, der i denne omgang blev benyttet. Jeg tror derfor efter en nøjere vurdering, at vi faktisk kommer sandheden langt nærmere ved at fastslå, at det ikke så meget var fremgangsmåden som det konkrete indhold, fremgangsmåden førte til, der skabte arbejdsgivernes modstand. Man må undskylde mig, når jeg siger, at det kan vi hverken i socialdemokratiet eller i den danske fagbevægelse føle nogen særlig beklagelse over.

Jeg vil gerne gentage, hvad jeg sagde før: også jeg er absolut tilhænger af, at arbejdsmarkedets organisationer selv forhandler sig til rette om deres problemer, og at det må være den vej, som følges. Men forhandlinger afhænger nu engang af, om der er forhandlingsvilje, om der er forhandlingsdygtighed til stede, og det var der absolut ikke i foråret 1963 hos arbejdsgiverne.

Hele denne debat kan imidlertid give anledning til yderligere nogle betragtninger. Ordføreren for venstre, det ærede medlem hr. Erik Eriksen, talte så meget om „LO-planen“. Vi har jo hørt det i taler landet over, og vi har set det i venstres og den konserva-

[Hans Rasmussen.]

tive presse, dette billige drilleri, der vel skal ligge heri, men som der vel ikke er nogen synderlig grund for os til at beskæftige os med. Det er dog værd at bemærke, at det var regeringen, der indbød begge arbejdsmarkedets parter til forhandling netop om de problemer, der skulle løses. Man kan vel ikke bebrejde hverken fagbevægelsen eller regeringen, at der blev forhandlet og forhandlet uden tilløb til eller forsøg på den udenomparlamentariske pression over for regering og lovgivningsmagt, som erhvervskredse, der står i hvert fald det ærede medlem hr. Erik Eriksen særlig nær, for ikke så længe siden meget groft benyttede sig af. Jeg beder de ærede medlemmer huske på den debat, der førtes i tinget i maj 1961 om støtten til landbruget. Den førtes, efter at landbruget som grov pression over for regering og lovgivningsmagt havde iværksat produktions- og afsætningsstrejke, og det erkendtes åbent her i tinget af ærede medlemmer fra partiet venstre. Det ærede medlem hr. Anders Andersen udtrykte sig således — det står i Folketingstidende 1960-61, sp. 3661 —:

„Der har ikke fra nogen side, heller ikke fra ansvarlig side, været ønske om en sådan produktionstilbageholdelse, men man må vel konstatere uden at ville uddybe denne debat, at der, som forholdene udviklede sig, ikke var mulighed for at fortsætte de forhandlinger, som var påbegyndt i landbrugsministeriet“.

De fleste i denne sal forstod nok den bemærkning på samme måde, som jeg opfattede den, nemlig at når man ikke mente, man kunne forhandle med regeringen, så var det lovligt — i hvert fald var det efter ordlyden tilgiveligt — at man brugte udenomparlamentariske metoder for at sætte sin vilje igennem over for lovgivningsmagten. Jeg understreger, at helhedsløsningen også i så henseende kom til verden efter helt andre retningslinjer, nemlig efter forhandlinger bl. a. med fagbevægelsen og uden udenomparlamentarisk pression, som en anden del af arbejdsmarkedet, det store landbrug, mente at kunne tillade sig i 1961. Og med hensyn til dette med organisationernes indflydelse, som man jo også her i debatten har været stærkt inde på,

kan der være grund til at minde om et par bemærkninger, som den konservative ordfører i samme debat, det ærede medlem hr. H. C. Toft, fremsatte:

„Man har fra organisationernes side udelukkende interesseret sig for regeringsmagtens indehavere. Det kunne da være, at organisationerne kunne have fået støtte til en politik, som de hellere ønskede, og som de også fik bedre mulighed for at få gennemført, hvis de på samme måde i det mindste havde orienteret oppositionspartierne.“

Heraf kan man, synes jeg, klart udlede 2 ting: at landbrugets organisationer forhandlede med regeringen, så længe de selv fandt det muligt, og at i hvert fald de konservative meget gerne havde stillet sig til rådighed for organisationerne. Der var dengang ikke noget med, at de konservative var ked af organisationernes magt, som man nu og navnlig under denne debat har sagt; tværtimod ville man efter udtalelserne her i folketinget netop styrke denne magt.

På denne baggrund tør det nok antydes at oppositionspartierne har fået svage kort på hånden i deres principielle betragtninger over helhedsløsningens tilblivelseshistorie.

Det er naturligt, at også den rent økonomiske politik, herunder ting som skatte-lovgivning, bunden opsparing o. lign., indgår i debatten. Der er talt så meget om en skattereform, og vi er nok alle enige om, at en sådan trænger sig på som en bydende nødvendighed. Men når den borgerlige opposition ikke synes at have andre tanker i den retning end at få beskatningen lagt mest muligt over på forbruget med det efterhånden utilslørede mål at fritage de større og de store skatteydere for en væsentlig del af den skattebyrde, de hidtil ganske selvfølgelig har måttet bære, ja, så kan der vist inden for mit parti være grund til at udtrykke den allerstørste betænkelighed. Vi er vist efterhånden mange også i denne sal, som forstår noget ganske andet ved en skattereform. Befolkningen forstår det vel på den måde, at de alle skal have lettelser i beskatningen, og så ser man stort på de stadig stigende udgifter, staten må påtage sig for at udvikle et moderne samfund.

Vi tilsigter en ordning, der gør beskatningen af landets borgere mere retfærdig,

[Hans Rasmussen.]

bl. a. ved at skatteligningen gøres mere effektiv for de ukontrollable indtægter og goder af forskellig art, som nogle og måske mange skatteydere har. Vi tilsigter en ordning, hvorefter de borgere, som virkelig tjener pengene, betaler deres rimelige part af statens udgifter, medens vi gerne vil fritage de samfundsgrupper for skat, der har så små indtægter, at de i virkeligheden ikke, hvis vi vil fastholde den sunde logik, har noget at betale skat af.

Jeg vil ikke udelukke, at det kan være rigtigt at udbygge systemet med omsætningsskatter, skatter på forbruget, som man siger, men en bestemt forudsætning herfor må være, at den sociale balance, som netop ved helhedsløsningen blev styrket, yderligere udbygges, d. v. s. at bundgrænsen for direkte skattebetaling sættes på et rimelig højt niveau, og at der i øvrigt for små indtægter ydes kompensation for omsætningsafgifter i form af direkte tilskud.

Må jeg i øvrigt om spørgsmålet direkte og indirekte skat sige, at jeg har store betænkeligheder navnlig med henblik på arbejdsmarkedet og den økonomiske stilling og det økonomiske liv her i landet. Jeg mener nemlig, at omsætningsskatterne er eller kan være et meget nyttigt led i statens finanspolitik. Forhøjelse eller nedsættelse af omsætningsafgifter — og jeg mener, at der også bør kunne være tale om nedsættelse af omsætningsafgifter — er nemlig noget, som forholdsvis hurtigt kan gennemføres og således blive et effektivt middel til imødegåelse af forskellige i vort samfund måske ret hurtigt opståede situationer. Man kan ved ændringer heri hurtigt stimulere efterspørgslen, eller man kan svække efterspørgslen, alt efter hvad der i en given situation er nødvendigt, men mulighederne for at udnytte omsætningsafgifterne i så henseende vil efter min vurdering forringes i samme omfang, som man gør dem til det altdominerende i en skattereform, sådan som jeg har forstået at navnlig oppositionen tilsigter. Jeg tror derfor, at vi i høj grad skal passe på, at vi ikke bare fører den direkte beskatning over på omsætningsafgifterne med det resultat, at alt, hvad der kommer hjem igennem omsætningsafgifterne, på forhånd er beslåglagt, så der ikke er nogen mulighed for herigennem at regulere. Ellers må jeg

spørge navnlig de særlig økonomisk kloge, om der så i den økonomiske politik kan sættes et andet led ind.

Det var, således som jeg sagde i min tale her allerede i foråret ved behandlingen af helhedsløsningen, dennes mål at genskabe den økonomiske balance i samfundet, genskabe balancen i vort handelsforhold til udlandet og styrke valutasituationen. Det mener jeg er sket. Vi har fået prisstabilitet, som er meget mere værd — det skal jeg gerne indrømme — end en beskeden lønforhøjelse; vi har forøget vor eksport, og vi har forbedret valutabalancen væsentligt. Forudsætningerne for en fastholdelse af den høje aktivitet i samfundet og den høje beskæftigelsesgrad er således til stede, og det har været helhedsløsningens egentlige mål.

Men på længere sigt må yderligere en forudsætning indfries, og det er en lavere rentefod her i landet, hvilket har afgørende betydning, ikke mindst for boligbyggeriet og for vore eksportindustrier; navnlig for jern- og metalindustrien vil den have en væsentlig betydning. Den nuværende høje rente er — selv om den nylig nedsattes med ½ pct. — en alvorlig hæmsko for vore eksportindustrier, ikke mindst for vore skibsværfter, hvor der jo er tale om eksportvarer, der enkeltvis har en meget høj værdi.

Nu har jeg nok både hørt her i folketinget og set i pressen, at nogle betragtninger, som jeg har fremsat om den bundne opsparring ved en diskussion i Odense, har vakt en vis opmærksomhed. Det er blot besynderligt, at man slet ikke har taget sig af de betragtninger, som jeg fremsatte om renteniveauet, om hele vor økonomiske politik. At man har pillet disse betragtninger ud og har viet dem særlig opmærksomhed, er politisk taktik. Det kan man jo bare lade ligge, men det er, som om man har villet konstruere et modsætningsforhold mellem mit parti og mig, og det ærede medlem hr. Erik Eriksen mener navnlig at se et modsætningsforhold mellem mig og regeringen, men i så fald må jeg sige, at han er på vildspor. Nu troede jeg, det ærede medlem kendte mig sa meget, at han vidste, at jeg ikke behøvede at rejse til Odense og holde en tale for at kunne fremføre nogle betragtninger, hvis jeg i øvrigt var uenig med

[Hans Rasmussen.]

mit parti. Jeg har hidtil kunnet fremføre sådanne meninger direkte inden for selve kredsen, hvis der har været uenighed til stede — og så havde vi jo nok fundet ud af det. Men betragtningerne i Odense faldt i en rent teoretisk betonet diskussion; det er der en del skribenter der ikke har opdaget, men jeg tillægger det ærede medlem en sådan vurderingssans, at han godt ved, hvad det drejede sig om. Det var en diskussion, ikke om aktuelle politiske problemer, for så var der deltagere, der var til stede og deltog i diskussionen, som aldrig var blevet inviteret, men om, hvorvidt man i en given situation kunne holde prisstabiliteten i samfundet; og så pegede man på alle de veje, som man mente kunne være farbare. Jeg har ofte givet udtryk for, at en fastholdelse af den høje beskæftigelsesgrad nu engang må være arbejderbevægelsens fornemste mål.

Jeg mener, at forudsætningerne — og det vil jeg gerne sige her i tinget — for en yderligere nedsættelse af diskontoen allerede nu er til stede. En lavere rentefod vil aktuelt kunne få betydning for visse eksportindustrier, også, på længere sigt, for dem alle, og eftersom vi i stigende omfang må sætte vor lid til eksportindustriene også for at sikre beskæftigelsen og kunne hjemtage valutaen, så er selvfølgelig, som jeg fremførte i Odense, vor rentepolitik aldeles afgørende.

Det er imidlertid sådan her i landet — og jeg mener, at det bør ændres — at det ikke er regeringen, men nationalbanken, der bestemmer rentepolitikken. Men vil nationalbanken ikke — til trods for den stramme finanspolitik, herunder også den bundne opsparing — give erhvervslivet den indsprøjtning, som er nødvendig, for at man kan fastholde den fulde beskæftigelse, må jeg naturligvis bede regeringen tage op til overvejelse, hvilke muligheder den så har. Jeg vil dog gerne tilføje, at jeg synes, det høje folketing også i høj grad må følge de tal vedrørende de arbejdsledige, som viser sig på arbejdsmarkedet; vi kommer jo ikke bort fra, at en vis stigning er undervejs. Det ville være ganske heldigt, om vi var i stand til gennem den økonomiske politik fortsat at klare fuld beskæftigelse herhjemme. Vi ved, at ansvaret for penge-

politikken, rentepolitikken, ligger i nationalbanken, men det var måske en overvejelse værd, om man ikke skulle samle ansvaret ét sted for hele den økonomiske politik — og det måtte i så fald være her.

Jeg skal slutte med at sige, at jeg var forundret over nogle bemærkninger, som den ærede ordfører for de konservative, det ærede medlem hr. Poul Møller, fremsatte vedrørende fondsdannelser i forbindelse med de efterlønsordninger, som er sat på dagsordenen. (Poul Møller: Det omtalte jeg slet ikke!). Jo, der var noget om fondsdannelser også. (Poul Møller: Ikke et ord!). Jeg finder, at sådanne fondsdannelser, som vi var i stand til at gennemføre, ville være af meget stor betydning, meget stor betydning for erhvervslivet. Det er ikke hensigten — som det også fejlagtigt i en enkelt del af pressen er anført — at disse fondsdannelser alene skulle administreres af arbejdssiden eller fagbevægelsen; det er selvfølgelig hensigten, at en fondsdannelse, hvortil der flyder midler dels fra arbejdsgiverside, dels fra arbejderside, skal administreres af de to parter, der indbetaler beløbene; men jeg tror, at der er skøn enighed om, at kan vi gennem de fondsdannelser, som efterhånden vil omfatte millionbeløb, låne pengene — i hvert fald op til halvdelen af, hvad der ligger i fonden — til erhvervslivet, så er vi dermed med til at styrke effektivitet og produktion i vort samfund.

Aage Fogh: Jeg vil gerne indlede med at sige til den høje regering, at de trusler, der har været fremsat fra oppositionens side om, at man nu ville ud til et valg, vil jeg advare imod at tage for højtideligt. Det er nemlig uomtvisteligt, at Danmark netop nu i disse dage er i færd med at bringe den største høst i hus, vi nogen sinde har haft. Det er uomtvisteligt, at prisen på de varer, vort landbrug eksporterer, ligger så godt, at det normale, veldrevne brug har en sund økonomi. Der er al mulig udsigt til, at de priser vil holde året ud. Vi har fuld beskæftigelse. Jeg er enig med det ærede medlem hr. Hans Rasmussen, der fremsatte ønske om en nedgang i renten, og hvis alt det kan lykkes under den nuværende regering, ville det være mere end almindelig uklogt, hvis den selv benyttede lejligheden til at få

[Aage Fogh.]

afholdt et valg nu. Jeg tror, at mulighederne i løbet af et års tid vil være langt, langt bedre. Jeg har nemlig den opfattelse, at den folkeafstemning, vi havde i sommer, i nogen udstrækning var et resultat af nervøsitet. Det ærede medlem hr. Erik Eriksens gode råd igennem radioen: er I i tvivl, så sig nej, så får vi noget bedre, virkede stærkt, men det var ikke meget forpligtende for det ærede medlem. Så vidt jeg kan se, har han i hvert fald ikke vist noget bedre endnu.

Jeg vil være mægtig interesseret i en skattereform, der virkelig betød en forenkling af vort nuværende system. Jeg lyttede til det ærede medlem hr. Iver Poulsen, der skitserede, hvad han ville; og han ville jo noget; og jeg må sige, at hvis man sætter bundgrænsen tilstrækkeligt op, hvis man går til tops med proportionaliskalaen, hvad skal vi så med en skattefradragsret? Var det så ikke muligt, at vi samtidig kunne opkræve skat ved kilden? Vi kunne i hvert fald overveje det; så ville vi få en forenkling af hele systemet. Og så tror jeg nok, vi trænger til at få forenklet de indirekte skatter, både deres beregning og deres opkrævning, ganske væsentligt. Her var meget at vinde.

Men det er nu ikke for at sige de ting, jeg har bedt om ordet; det er for at gøre rede for et par oplevelser, jeg har haft i løbet af min sommerferie, og som har chokeret mig noget. Her i forårsmånederne fik jeg henvendelse fra en mand, der er beskæftiget nede ved vor grænse. Han forklarede mig, hvilke forhold grænsepolitiet og toldkontrollen o. s. v. arbejder under dér. Da jeg kun kendte grænseforholdene ved Kruså, sagde jeg: det kan ikke være rigtigt; hver gang jeg har passeret grænsen mellem Tyskland og Danmark ved Kruså, har jeg været stolt på Danmarks vegne, fordi det var lagt så godt til rette, men jeg er villig til at undersøge det. Det har jeg gjort et par gange i løbet af sommeren; det drejer sig om samtlige grænseovergange fra Kruså ud til Vesterhavet. Jeg må i sandhed sige, at mine erfaringer fra disse besøg er sådan, at jeg ikke tager i betænkning at sige til det danske folketing og den danske regering, at det kan I ikke være bekendt.

Jeg stod nede ved Oksevejen en lørdag

eftermiddag, da det regnede. Se de forhold, hvorunder told- og politibetjente måtte springe fra den ene side af vejen til den anden, se de forhold for bilisterne, hvor f. eks. 10-20 store lastbiler måtte køre op ad en smal gade uden nogen som helst parkeringsplads til rådighed! Det er urimeligt, og urimelige var også de forhold, som betjentene havde, jeg tror, der var 15-16 mand, der i fællesskab skulle benytte et lokale på 3-4 m². Fra dette lokale var der direkte adgang til toiletrum. Sådanne vilkår kan man efter mit skøn ikke være bekendt at byde de af vore medborgere, der arbejder dér på Danmarks vegne.

Jeg så også på overgangsstederne vestpå. Jeg vil indskyde den bemærkning, at jeg ikke kan afgøre, hvor mange overgangssteder vi skal have, om vi skal have Sød og Rudbøl, og hvad de hedder, det kan jeg ikke afgøre; men jeg kan med bestemthed afgøre, at de oldnordiske forhold, der råder ved disse overgangssteder, hvor man ikke engang har indlagt vand, men vand til håndvask må hentes i en kanal, og hvor man ikke har indlagt wc, ikke er rimelige i 1963.

Jeg har prøvet at efterspore, hvad der er årsagen til, at der ikke sker noget dernede, og jeg har fået det indtryk, at hovedårsagen er, at der er 3 forskellige institutioner, der skulle samarbejde; det er finansens, toldvæsenet, det er justitsen, politiet, og så er det vistnok vejvæsenet, der skulle skaffe de nødvendige arealer til nødvendige parkeringspladser. Jeg henstiller meget, meget alvorligt til de højtærede ministre, at man tager sig af det problem og prøver at få det løst. Vi kan ikke være bekendt at vise vort ansigt på den måde, det sker her. Det er dog vor grænse, det er udfalds- og indfaldsportene mellem Tyskland og Danmark, der her er tale om.

I samme forbindelse vil jeg gerne nævne et forhold til, som jeg ikke tror vi gør klogt i ikke at bøde på. Jeg havde lejlighed til at køre gennem landet, både nord og syd for grænsen. Jeg var lidt i tvivl om min vurdering af det, jeg havde set, derfor har jeg for nylig gjort en tur mere dernede. Der er ikke spor af tvivl om, at mit indtryk er rigtigt, når jeg siger det på den måde, at syd for grænsen arbejder man meget aktivt: man investerer, man diger, dæmmer

[Aage Fogh.]

og bygger. Der sker noget, der er pres på helt op til den danske grænse sydfra. Nord for grænsen — jeg skal ikke sige noget ondt om det — det så meget pænt ud, der stod en pæn høst på markerne, men der var langt, langt mellem hjemmene dernede. Det er et tomrum, der ligger umiddelbart nord for vor grænse, og jeg er bange for, at preset sydfra sammen med tomrummet nordpå vil virke som et vakuum. Jeg forstår ikke, at folk kan være så rolige, når man tænker på den dag, vi kommer i fællesmarkedet. Hvad vil der da ske, hvis vi ikke har foretaget os noget for på en eller anden måde at skaffe udligning her?

Dette skulle være en stærk henstilling til de ministre, hvem disse spørgsmål sorterer under, om at tage det op til overvejelse. Hvis de kun ligger og skriver til hinanden — ikke ministre, men embedsmændene — så lad os få en rationel behandling af sagen og få den klaret.

Samtidig med at jeg var ude på disse undersøgelser, søgte jeg efter ødegårde. Jeg hørte i går det ærede medlem hr. Poul Møller omtale ødegårde. Jeg har jo hørt det ærede medlem hr. H. C. Toft gøre det tidligere, og jeg har også set enkelte af de københavnske aviser skrive om ødegårde som et meget stort problem. Jeg må sige, at jeg kørte Jylland igennem både på langs og på tværs, og jeg fandt ikke flere ødegårde, end at jeg turde tage ansvaret for at lade staten købe dem og tilplante dem; så kunne de benyttes til udflyttingssteder og til rekreationsophold for folk, der trænger til noget sådant. Men ødegårde i almindelighed fandtes ikke. Hvorfor da skrive så meget om dem? Jeg forstår godt de konservative, for deres grundtanke er, at kapitalen skal bare have rådighed over jorden. Det var også det, formanden for Realkreditfonden, bankdirektør Poulsen fra Tønder, gav udtryk for forleden aften i fjernsynet: det går alt sammen udmærket, bare kapitalen får fri rådighed og staten ikke blander sig i det. Det tror jeg ikke ville være klogt. Men da ødegårde altså ikke findes i større udstrækning, kan jeg ikke forstå, hvorfor diskussionen føres videre.

Jeg vil dog gerne sige et par ord om arealer, hvor der findes ødegårde, altså ikke i Jylland, men på øerne på langt, langt bedre

jord. Hvis man bevæger sig op i Nordsjælland, vil man omkring Jyllinge-Gundsømagle se, at der ligger vel omkring 100 ha jord, der ikke har været dyrket nu i 3 år. Jeg henvendte mig forleden dag til sognerådet deroppe og spurgte hvorfor. Forklaringen var ligetil: vi giver ikke tilladelse til bebyggelse af dette areal, før der er rensningsanlæg. Det er helt i orden, vi skal ikke have Roskilde Fjord lavet om til kloak, og derfor skal vandet renses, men kommunen vil ikke lave rensningsanlæg ét sted og så se, at kulturministeren vil lægge det et andet. Disse to institutioner har nu forhandlet i op til 3 år. Det er mangel på samarbejde, og hvad betyder det? Det betyder, at der ligger et areal, der er købt for over 2 mill. kr., hvoraf der skal betales renter, og hvoraf der skal betales skat. Hvem kommer til at betale det? Formentlig de, der til sin tid køber jorden, eller også han, der har købt, hvis han skulle være så uheldig at gå fallit, inden han får jorden solgt. Det er store værdier, der tabes, og det er det samarbejde, der mangler mellem institutionerne, vi her må efterspørge.

Disse ødegårde findes imidlertid mange, mange andre steder. 5½ ha ligger øde hen købt for 950.000 kr., vurderet til 560.000 kr. Der er ingen byggetilladelse, så vidt jeg ved, for denne jord, der ligger uden for Roskildes grænser. Jeg var med Roskilde byråd hos den højtærede boligminister forleden dag. Det havde en ønskeseddel på 3.465 byggetilladelser, og det fik 167. De, der har købt disse grunde, kommer formentlig til at vente i årevis. For hvert år, der går, løber 100.000-120.000 kr. på i omkostninger til renter og skatter. Hvem kommer til at betale dem? Det gør de, der engang til sin tid skal bygge, og derfor tror jeg, vi her står over for et problem, man ikke kan lade ligge.

Det er nu 3 år siden, jeg rejste det spørgsmål her i folketinget, om der ikke var anledning til at undersøge hele problemet om grundstigningsskyld. Man svarede: nej, det er der ikke, det går udmærket. Men det gør det ikke. Tag forholdene i Kildebrønde, hvor sognerådsformanden, som også er amtsrådsmedlem, holder udsalg af grunde i en svinestald under festlige former og får folk til at tro, at de køber en grund til 10.000 kr., og det så viser sig, at oven på

[Aage Fogh.]

de 10.000 kr. kommer grundskyldsstigningen og byggemodningsudgifter. Så varer det måske 10 år, før de får byggetilladelse, og så har de fået en grund til 30.000 kr. i stedet for 10.000 kr. Det eneste sikre er, at han, der solgte jorden, rejste derfra som millionær.

Derfor vil jeg have lov til at sige til den høje regering, at i stedet for at lytte til det ærede medlem hr. Erik Eriksen — for det er hans og de konservatives betingelser, at grundskyld skal man give afkald på, for det er de velhavende, der skal betale — skulle man fæstne loven og udvide loven. Men det er da helt klart, at parcelhusbyggerne skal have lov til at bo i fred og ro, så længe de selv bor på ejendommen; grundstigningsskylden må være hvilende, således at den træder i kraft den dag, der sælges. Der er mange penge deri, men det er klart, at man skal sætte ind på det rette tidspunkt.

Derfor vil jeg gerne slutte med at sige, at det er min fulde overbevisning, at hvis kommunerne skal kunne klare de problemer, vi her møder, kan det kun gøres ved et nøje samarbejde mellem kommunerne, købstæderne og de omliggende sognekommuner og med ministeriet og således, at disse store spekulationsopkøb af jord af private folk ikke tillades, medmindre alle byggemodningsforholdene er gennemført, det vil sige kloakker, veje og rensningsanlæg, som er nødvendige alle vegne. Når kommunerne har de planer i orden, bør de have lov til at vurdere jorden op til det, den er værd, i stedet for at byde og byde, så man som f. eks. i Ballerup kommune kommer til at give 35 mill. kr. for en gård på 350 tdr. land. Det er ikke rimelige vilkår at byde kommunerne at arbejde under. Det må vi kunne rette ved, og det håber vi kan ske i løbet af vinteren. Altså problemet ødegårde, det er det, der findes dér, hvor spekulatøren råder, men ikke i Jylland eller andre steder, og hvis vi kunne holde de priser, vi har i øjeblikket, så vil problemet ikke eksistere mere. Derimod vil der eksistere et behov for penge, der på rimelige vilkår kan lånes ud til dygtige landbrugere, der vil forbedre deres produktionsapparat; men det skal jeg sige noget om ved en anden lejlighed.

Johan Poulsen: I den tale, den højtærede statsminister i henhold til grundlovens § 38 skal holde ved folketingets åbning, og hvori der gives en redegørelse for rigets almindelige stilling samt for de af regeringen påtænkte foranstaltninger, er der også et ganske kort afsnit, der berører færøske forhold.

Der er to forhold, den højtærede statsminister omtalte, nemlig som det første, at fra den 12. marts 1964 vil 12 miles fiskerigrænsen blive effektiv, således at den vil få virkning over for alle lande, og som det andet, at regeringen vil fremsætte lovforslag om en færøsk investeringsfond på 60 mill. kr., tilvejebragt ved årlige statstilskud på 10 mill. kr. fra og med finansåret 1964-65.

Fondens midler tænkes anvendt som lån, i første række til udbygning af veje, elektricitetsforsyning og havneanlæg. Dette lovforslag har fået tilslutning fra alle partier i lagtinget, og det er en forudsætning, at oprettelsen af denne fond, der vil fremskynde den nødvendige udvikling af det færøske erhvervsliv, vil kunne gennemføres med bred tilslutning her i folketinget.

Det glæder mig at kunne konstatere, at regeringen stadig står urokkelig fast på 12 miles grænsen. Det er os alle vel bekendt, at her er et område, hvor interesserne de forskellige fiskerinationer imellem brydes, og at der er stærke kræfter bag på begge sider. Vi har således i de sidste dage kunnet læse i pressen om den russiske fiskeriminister, der for tiden er på genvisit her i Danmark og bl. a. sammen med vor egen fiskeriminister, hr. A. C. Normann, har aflagt Færøerne et besøg. Af pressen synes det at fremgå, at den russiske fiskeriminister skal have benyttet lejligheden til at drøfte muligheden for, at den russiske fiskerflåde, der opholder sig ved øerne store dele af året, kan få tilladelse til at foretage omladninger af fangsten på nærmere angivne strækninger inden for fiskerigrænsen, hvor fartøjerne kan finde passende læ under udførelsen af deres arbejde.

Uden at have nærmere kendskab til de nævnte forhandlinger føler jeg trang til at udtale, at jeg føler mig overbevist om, at ingen ansvarlige myndigheder, hverken på Færøerne eller hernede, vil tage ansvaret for at imødekomme et sådant ønske, ligegyldigt fra hvilken side det kommer, og

[Johan Poulsen.]

selv om det skulle være ledsaget af visse begunstigelser. En sådan imødekommenhed ville for at sige det mildt vække spontan modstand på Færøerne; en sådan handling nu, hvor vi om nogle måneder regner med flytning af fiskerigrænsen som en fuldbyrdet kendsgerning, er ganske utænkelig. Det ville være at sælge skindet, inden bjørnen var skudt — for at bruge et populært udtryk.

I øvrigt føler jeg mig ganske tryk, idet jeg er overbevist om, at de færøske og danske myndigheder i denne sag er fuldstændig på linje med hinanden. Alle vil kunne forstå, at i et samfund som vort, hvor 98-99 pct. af vor eksport består af fisk og fiskeriprodukter, er betryggelsen af vore fiskerigrunde og deres fiskebestand af livsvigtig betydning, ja, i virkeligheden det økonomiske grundlag for vort samfund og derfor en nødvendig betingelse for vor økonomiske eksistens.

For at tage en sammenligning: det må erkendes, at fiskeriet afgjort er af mere livsvigtig betydning for det færøske samfund, end landbruget er for den del af kongeriget, der ligger ved sund og bælt. Det er derfor let forståeligt, at man fra færøsk side følger udviklingen på det her nævnte område med årvågenhed og agtpågivenhed.

At den følges med samme interesse og årvågenhed fra ansvarlig side hernede, føler jeg mig forvisset om. En bekræftelse herpå ser jeg i det initiativ, den højtærede fiskeriminister har taget til at få et møde i stand i Gøteborg i slutningen af denne måned mellem de nordiske fiskeriministre og deres eksperter, ved hvilket møde der bliver mulighed for at drøfte samtlige herhenhørende problemer. Jeg lykønsker den højtærede fiskeriminister til initiativet og vil udtale håbet om, at det på dette møde må lykkes at koordinere de nordiske interesser således, at samtlige nordiske stater kan stå som én blok ved den påfølgende, uden tvivl meget betydningsfulde fiskerikonference i London i december måned i år, hvor samtlige førende

fiskeridrivende nationer i Vesteuropa og andre steder fra vil være repræsenteret.

Vedrørende det andet spørgsmål, den højtærede statsminister berører, nemlig oprettelsen af en særlig færøsk investeringsfond, skal jeg kun udtale følgende. Som repræsentant for mine fødeøer føler jeg trang til at udtale min tilfredshed med den højtærede statsministers tilsagn og håber, at det nævnte lovforslag, når det til sin tid kommer til behandling i det høje ting, må få — sådan som tilfældet plejer at være, når lovforslag, der vedrører Færøerne, er til behandling — den brede tilslutning, der som anført af den højtærede statsminister vil være en betingelse for lovforslagets gennemførelse.

Jeg skal i denne forbindelse uden at komme nærmere ind på enkeltheder denne sag vedrørende, hvad der vil blive anledning til under sagens behandling her i folketinget, indskrænke mig til at udtale, at investerings- og finansieringsbehovet på Færøerne bl. a. til fornyelsen af fiskerflåden, til udbygningen af erhvervslivet, til udvidelse og forbedring af kommunikationsforholdene, til syge- og skolevæsen m. m. er så stort, at det er at forudse, at det ikke ad de sædvanlige kanaler vil være muligt at imødekomme det finansieringsbehov, der mere og mere trænger sig på, og som nødvendigvis må og bør imødekommes, om ikke den almindelige sunde samfundsudvikling skal lide derved. Den omtalte finansieringsfond tilsigter således at være et supplement til de låne- og kreditmuligheder, det færøske samfund har i forvejen.

Foruden de to af den højtærede statsminister i åbningstalen berørte forhold er der endnu et spørgsmål, jeg kunne ønske at udtale mig om, et spørgsmål, som traditionen tro har tilknytning til fiskerierhvervet.

Som ærede medlemmer vil vide, er Grønland for tiden vort vigtigste fiskefelt, hvilket bl. a. belyses af den kendsgerning, at for året 1962 var ca. 90 pct. af vor saltfiske-

[Johan Poulsen.]

produktion fanget ved Grønland. Grønlandshavet eller havene deromkring kan med rette betegnes som nogle af verdens vigtigste fiskefelter. På bankerne her sætter så godt som alle fiskeridrivende nationer hinanden stævne i en så hård og intensiv kappestrid om havets rigdomme, at den næppe overgås andre steder på kloden. Når hertil kommer, at både kortlægningen og antallet af fyr langs Grønlands skærfyldte og farlige kyster er særdeles mangelfulde, må følgen nødvendigvis være, at forekomsten af skibsforlis og skader på fartøjer ved grundstødning på undervandsskær er ret hyppig; det er tit sådan, at de pågældende undervandsskær ikke er afmærket på de søkort, der er til fiskernes rådighed. Men så tilbagestående og primitive er forholdene deroppe, at der ikke i hele Grønland mig bekendt findes en eneste ophalingsbedding, der er i stand til f. eks. at tage et af de nye langlinefartøjer, endstige en af de nye trawlere, der er kommet til skade, op til reparation eller udbedring af mindre skader. De beddinger, der findes, er kun beregnet på mindre motorbåde.

At mangelen på en tilpas stor ophalingsbedding eller værft er til stor gene og i mange tilfælde påfører dem, der er ude for slige uheld, betydelige økonomiske tab, er en selvfølge. Jeg er i besiddelse af en statistik over færøske fartøjer, der er kommet til skade deroppe uden at kunne få nogen nævneværdig hjælp. I enkelte tilfælde har de fået dykkerassistance, der har forsøgt at lappe over de største skader, inden fartøjet begiver sig den tusinder af sømil lange vej hjem til Færøerne. At en slig rejse under disse forhold er forbundet med stor risiko både for skib og mandskab, er formentlig indlysende. Totalforlis ses der bort fra i denne forbindelse. Ifølge den foreliggende statistik var der i 1958 ikke færre end 8 af den slags grundstødninger, heraf en trawler. I 1959 var der 7 tilfælde, i 1960 6, heraf 2 trawlere, og i 1962 var der 9 tilfælde, og i indeværende år indtil begyndelsen af september har der været 7 tilfælde.

Her er et forhold, der forekommer mig næsten uanstændigt. Staten foretager så store investeringer i Grønland på forskellige områder, at den investering, der kræves til udbygning af et skibsværft, der også kan

optage de nye lineskibe og trawlere, er så minimal, at den er næsten for ingenting at regne. Og så har den utvivlsomt den fordel fremfor mange andre investeringer, at den kan hvile i sig selv, ja, jeg vil være tilbøjelig til at mene, at et sådant værft med fornuftig ledelse nærmest må blive et lukrativt foretagende. De tilfælde, jeg har nævnt, omfatter kun færøske skibe. At andre nationers skibe også er ude for tilsvarende uheld, går jeg ud fra, så sandsynligheden taler for, at det i løbet af et år eller en sæson bliver et anseligt antal fartøjer, der er prisdrevet samme skæbne som de nævnte færøske skibe. De her omhandlede reparationer er tit af en omfattende størrelsesorden, så det kan næppe være tvivl underkastet, at et værft i Grønland af passende størrelse nødvendigvis må kunne regne med en betydelig omsætning. Om et sådant værft eller en sådan bedding bør ligge i Færingehavn eller i Godthåb eller eventuelt et andet sted, skal jeg ganske lade stå hen. Jeg ved, at der er betydelig interesse for et sådant projekt både i Grønland og på Færøerne. Jeg vil derfor herved tillade mig at henstille til rette vedkommende myndighed snarest at tage spørgsmålet op til velvillig og grundig undersøgelse.

Endelig er der et fjerde spørgsmål, jeg kunne ønske at berøre her fra folketingets talerstol; det er flyveforbindelsen Færøerne-København, idet jeg går ud fra, at det ikke kun er os færingere, der er interesseret i og ønsker den bedst mulige forbindelse, men at det må være en interesse, som vi deler med adskillige her i hovedlandet.

Som det sikkert vil være ærede medlemmer af det høje ting bekendt, anlagde englænderne under sidste verdenskrig en flyveplads på Vågø, som blev benyttet til militær brug, så længe krigen varede. Ved englændernes afrejse fra Færøerne efter krigens slutning blev denne overgivet til Færøernes lagting, men har siden da nærmest ligget ubenyttet hen, bortset fra at der af og til kan have indfundet sig en enkelt maskine, som oftest et dansk militærfly. Nogen regelmæssig flyveforbindelse har der ikke været tale om i alle disse mange år. En sådan har vi først oplevet nu i sommeren 1963. Det er to udenlandske selskaber, der har besørget forbindelsen, nemlig det

[Johan Poulsen.]

islandske „Flugfelag Islands“ og det norske „Bjørum fly“. Disse to selskaber har i sommerens løb opretholdt flyveforbindelsen med et par anløb om ugen for hvert af selskabernes fly til følgende steder: Reykjavik, Sørvåg, Oslo, København og Glasgow. Ruterne er blevet nedlagt nu til efteråret. Hvorvidt de nævnte selskaber er sindet at genoptage flyveforbindelsen til næste sommer, er foreløbig et ubesvaret spørgsmål. Direktøren for „Flugfelag Islands“, der for kort tid siden var på Færøerne, vistnok for nærmere at se på forholdene, skal have udtalt, at en genoptagelse af virksomheden for hans selskabs vedkommende vil være betinget af, at flyvepladsen på Vågø udvides yderligere, vistnok med 400 m. Fra det norske „Bjørum fly“ er der mig bekendt ikke fremkommet nogen udtalelse om, hvorvidt dette selskab er sindet at fortsætte med virksomheden nu til sommer igen. Hertil kommer endvidere, at de danske luftfartsmyndigheder havde begrænset tilladelsen for de nævnte to selskaber til at benytte danske flyvehavne til kun at omfatte sommeren 1963, hvilket naturligvis forudsætter nye forhandlinger mellem de pågældende parter. Antallet af passagerer skal efter forlydende have været større, end man inden starten havde regnet med. Hvorvidt flyvepladsen ved Sørvåg er den ideelle plads, savner jeg personlig enhver kompetence til at udtale mig om. Jeg ved imidlertid, at der har været kyndige folk herved fra på Færøerne for at undersøge forholdene nøjere netop med henblik på at få klarhed over, hvor den til formålet bedst egnede plads findes. Mig bekendt foreligger der intet herom endnu.

Det, jeg gerne ville fremhæve og henstille i denne forbindelse, er, fra rette vedkommende hernede snarest muligt søger at få en afklaring af disse forhold. Mener man, at flyvepladsen ved Sørvåg er den rette, og at den alt taget i betragtning bør bibeholdes, så bør kræfterne også sættes ind dér, så man får en efter forholdene fuldt forsvarlig flyveplads. Er naturforholdene dér ugunstige og taler imod en videre udbygning, må man resolut bestemme sig for noget andet, hvis der findes noget bedre. Spørgsmålet kan ikke længere holdes hen i det uvisse, udviklingen kræver en løsning. Efter at

øernes befolkning først har prøvet det gode, som en flyveforbindelse med omverdenen er, vil dens reaktion ganske givet finde spontane udtryk, hvis det skulle hælde, at vi den kommende sommer er uden flyveforbindelse. Det må ikke ske.

Formanden: Jeg skal her afbryde forhandlingen.

Medlem af folketinget Skræppenborg-Nielsen har meddelt mig, at han ønsker til indenrigsministeren at stille følgende spørgsmål:

„Hvad agter ministeren at gøre for at hindre voksende gener, da det meget store og fortsat stigende forbrug af detergenter (syntetiske vaskemidler) skaber store problemer for vore søer, vandløb og farvande?“

Spørgsmålet vil blive optaget på dagsordenen for tingets førstkommande spørgetid.

Medlem af folketinget From har meddelt mig, at han ønsker til forsvarsministeren at stille følgende spørgsmål:

„Vil forsvarsministeren i anledning af den fra forskellig side rejste kritik om utilstrækkelige pengemidler til rådighed for de nylig afholdte efterårsøvelser give folketinget en nærmere redegørelse for berettigelsen af denne kritik?“

Spørgsmålet vil blive optaget på dagsordenen for tingets førstkommande spørgetid.

Folketingets næste møde afholdes i dag kl. 16⁴⁰ med følgende dagsorden:

- 1) *Spørgsmål om meddelelse af orlov til folketingsmand Herluf Rasmussen.*
- 2) *Spørgsmål om indkaldelse af stedfortræderen for folketingsmand Herluf Rasmussen.*

Mødet hævet kl. 16³⁷.

6. møde.

Onsdag den 16. oktober kl. 16⁴⁰.

Den første sag på dagsordenen var:

Spørgsmål om meddelelse af orlov til folketingsmand Herluf Rasmussen.

Formanden: Dersom ingen gør indsigelse, vil jeg betragte det som vedtaget, at den ønskede orlov meddeles. (Ophold). Det er vedtaget.

Man gik derefter til:

Spørgsmål om indkaldelse af stedfortræderen for folketingsmand Herluf Rasmussen.

Formanden: Dersom ingen gør indsigelse, vil jeg betragte det som vedtaget, at stedfortræderen indkaldes. (Ophold). Det er vedtaget. Kontorassistent Lis Mølbjerg vil herefter blive indkaldt som midlertidigt medlem af folketinget.

Der er ikke mere på dagsordenen.

Folketingets næste møde afholdes i morgen, torsdag den 17. oktober, kl. 13 med følgende dagsorden:

Fortsettelse af forhandling om statsministerens redegørelse ved folketingsårets åbning.

Mødet hævet kl. 16⁴².

7. møde.

Torsdag den 17. oktober kl. 13.

Formanden: Medlemmer af folketinget Gustav Pedersen, Vagn Bro, Thestrup, Aage Fogh og Aksel Larsen har meddelt mig, at de ønsker skriftligt at fremsætte:

Forslag til lov om ændring i lov om valg til folketinget. (Vederlag for folketingets medlemmer).

I skrivelse af gårs dato meddeler kontorassistent Lis Mølbjerg, at hun er villig til at indtræde som midlertidigt medlem af folketinget i anledning af den folketingsmand Herluf Rasmussen tilståede orlov.

Fra handelsministeriet er under henvisning til bestemmelserne i § 19, stk. 2, i lov nr. 102 af 31. marts 1955 om tilsyn med monopoler og konkurrencebegrænsninger (monopolloven) modtaget en beretning om monopoltilsynets virksomhed i 1962. Eksemplarer er omdelt.

Medlem af folketinget Heilesen har meddelt mig, at han ønsker til fiskeriministeren at stille følgende spørgsmål:

„Vil ministeren være medvirkende til igennem fiskerikontrollen at genskabe mulighederne for, at en fiskebestand kan leve og trives i de danske åer og vandløb, ved at vandløbslovens bestemmelser mod forurening af disse gennemføres?“

Spørgsmålet vil blive optaget på dagsordenen for tingets førstkommende spørgetid.

Skriftlig fremsættelse af lovforslag.

Ordføreren for forslagsstillerne (Gustav Pedersen): Hermed tillader jeg mig for det høje ting at fremsætte *forslag til lov om ændring i lov om valg til folketinget. (Vederlag til folketingets medlemmer).*

Forslaget er, som det fremgår af bemærkningerne, nødvendiggjort af overgangen til det nye reguleringspristal, der har januar 1963 = 100, og de i forbindelse hermed stedfundne ændringer i dyrtidsreguleringen for statens tjenestemænd, idet valglovens